

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ
21000 Нови Сад
Сутјеска бр. 3

за

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ П. 249/2011
Предато лично, поштом препоручено
обично дана _____ Рно _____
Примерака _____ прилога _____
ПРИМЉЕН: 14. 12. 2018
Таксирано са _____ дин Без таксе
Мањак таксе од _____ динара
Број _____ 201 _____ Потпис _____
Време: _____

Тужилац: [Redacted] кога по пуномоћју у прилогу заступају
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Тужени: [Redacted] кога заступа [Redacted]

РЕВИЗИЈА ТУЖИОЦА

на пресуду Апелационог суда у Новом Саду Гж. 1556/18 од 09.10.2018. којом се потврђује пресуда Вишег суда у Новом Саду П. 249/2011 од 27.12.2017.

вр. 15.940.056.654,10 дин.

Пуномоћник тужиоца је дана 15.11.2018. г. примио пресуду Апелационог суда у Новом Саду Гж. 1556/18 од 09.10.2018, те у законском року изјављује ревизију, побијајући је у целости, јер се наведеном пресудом одбија жалба тужиоца и потврђује пресуда Вишег суда у Новом Саду П. 249/2011 од 27.12.2017.

Ревизија се изјављује из свих законских разлога, а нарочито:

- погрешне примене материјалног права, што је ревизијски разлог из чл. 398. ст. 1. т. 3. ЗПП из 2004, одн. из чл. 407. ст. 1. т. 4. ЗПП из 2011.
- битне повреде правила поступка из чл. 361. ст. 2. т. 7. (незаконитим поступањем првостепеног суда тужиоцу није дата могућност да расправља пред првостепеним судом, одн. другостепени суд није се изјаснио о свим жалбеним наводима тужиоца) и т. 12. (првостепена и другостепена пресуда се заснивају на разлозима непостојања уговорне одговорности туженог, одн. сходно томе недостатку активне легитимације тужиоца и пасивне легитимације туженог за уговорну штету) Закона о парничном поступку из 2004.

(„Сл. гласник РС“ бр. 72/2011, који је ступио на снагу 01.02.2012.) (ревизијски разлог из чл. 398. ст. 1. т. 1. ЗПП из 2004), одн. уколико се примењује Закон о парничном поступку из 2011. због битне повреде одредбе из чл. 374. ст. 1. ЗПП, јер је погрешно применио одредбу чл. 392. ст. 2. ЗПП (другостепени суд ће решењем да укине првостепену пресуду и врати предмет на поновно суђење ако је због погрешне примене материјалног права чињенично стање било непотпуно утврђено, - иста одредба је и у чл. 377. ст. 2. ЗПП из 2004.), што је ревизијски разлог из чл. 407. ст. 1. т. 3. ЗПП.

Тужилац предлаже да ревизијски суд преиначи другостепену пресуду (пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж. 1556/18 од 09.10.2018.), тако што ће усвојити жалбу тужиоца и укинути првостепену пресуду (пресуда Вишег суда у Новом Саду П. 249/2011 од 27.12.2017.) у ст. 2. и 3. изреке и вратити је првостепеном суду на поновно одлучивање, а туженог обавезати да сноси трошкове ревизијског поступка у висини таксе за ревизију и ревизијску пресуду у укупном износу од 487.500 динара, трошкове жалбеног поступка у висини таксе за жалбу и другостепену пресуду у износу од 195.000 динара увећано за 90.000 динара за састав жалбе и 90.000 динара за састав ревизије на основу АТ РС.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Дозвољеност ревизије.

Ревизија је дозвољена, јер се односи на другостепену пресуду која се односи на имовинско-правни захтев тужиоца према туженом у износу од 15.940.056.654,10 динара, што је више од имовинског цензуса за ревизију. Ревизија се изјављује против правноснажне пресуде. Ревизија је изјављена из разлога који су ЗПП наведени као ревизијски разлози, те је и у том смислу дозвољена.

2. Благовременост ревизије

Ревизија је благовремена јер се подноси у законском року од 30 дана од дана пријема другостепене пресуде.

3. Основаност ревизије

3.1. Битна повреда правила поступка

Тужилац је поднео тужбу 15.12.2011. Ни првостепеном ни другостепеном пресудом није расправљено који Закон о парничном поступку се примењује, те није јасно која правила поступка је суд примењивао. Имајући у виду одредбу чл. 506. ст. 1. ЗПП из 2011. (Поступци започети пре ступања на снагу овог закона спровешће се по одредбама Закона о парничном

поступку („Сл. гласник РС“ бр. 125/04 и 111/09), првостепени и другостепени суд су били дужни да примене правила Закона о парничном поступку из 2004.

Другостепени суд се први пут позвао на примену одредбе чл. 374. ст. 2. т. 12. ЗПП из 2011. (стр. 5. образложења) када је навео да побијана пресуда не садржи нејасноће. Протом је другостепени суд, одмах након те констатације, навео да се првостепена пресуда заснива на непостојању уговорне одговорности туженог, констатујући истовременом да тужилац тужбени захтев заснива на вануговорној одговорности туженог. У једној реченици, приликом оцене процесне правилности првостепене пресуде суд је то урадио чињећи *contradictio in adjecto*, јер се тужбени захтев односи на један основ а образложење побијане пресуде се односи на други основ накнаде штете.

Другостепени суд се у побијаној пресуди позвао други пут на ЗПП (на стр. 10. у последњој реченици образложења суд је навео: „На основу свега наведеног, *применом чл. 390 ЗПП, одлучено је као у изреци.*“), при чему је очигледно да је то одредба чл. 390. ЗПП из 2011. која гласи: „Другостепени суд ће пресудом да одбије жалбу као неосновану и потврди првостепену пресуду, ако нађе да не постоје разлози због којих се пресуда побија, као ни разлозина које пази по службеној дужности.“

Лако се може закључити да до правноснажности пресуде у овом парничном предмету суд примењивао два различита процесна закона, у првостепеном поступку ЗПП из 2004. а када је одлучивао о жалби тужиоца ЗПП из 2011. што је, независно од других ревизијских разлога, довољан основ за усвајање ревизије као основане и укидање другостепене пресуде. У суштини, се не зна на основу којих процесних правила је другостепени суд одлучивао о жалби у делу у којој је тужилац оспоравао првостепену пресуду из процесних разлога, јер није навео ниједну процесну одредбу коју је ценио, с тим што ова повреда постаје још значајнија када се има у виду да се другостепени суд није позвао ни на једну релевантну одредбу материјалног права. Због тога се може закључити да суд уопште није применио право приликом одлучивања о жалби.

Ова повреда одредби парничног поступка је довољна за усвајање ревизије и укидање другостепене пресуде, јер је другостепени суд применио погрешан процесни закон у поступку одлучивања по жалби. Ово није само процесна грешка (уколико би се посматрала само примена чл. 390. ЗПП из 2011.) може утицати на правилност другостепене пресуде, већ се ради о избегавању другостепеног суда да правилно примени било било које процесне и материјалне одредбе.

Тужилац ће указати само на неке примере конфузних и противречних образложења из другостепене пресуде. Тако нпр. другостепени суд релативизује жалбени навод тужиоца па наводи „По ставу овог суда, ако би се и говорило о постојању деликтне одговорности у конкретном случају, исто се не би могло посматрати раздвојено од околности самог правног посла, тј. уговора на коме је утемељен правни посао из ког тужилац сматра да потиче штета.“ На

наведени начин, другостепени суд практично, не само што погрешно наводи разлоге деликтне одговорности туженог, већ и изједначава деликтну и уговорну одговорности туженог, стварајући процесну и материјалну конфузију приликом одлучивања.

Другостепени суд даље (крај, 5. 6. и 7. страница образложења) образлаже да је одредба чл. 5. уговора од 8.5.2006. ништава, па наводи:

„...следи да је закључени уговор ништав у погледу саме интенције да се саобраћај измести на нову локацију, а градском саобраћајном предузећу онемогући да даље врши послове саобраћаја међумесног карактера, који би сад били у потпуности пребачени на нову локацију, односно АТП „Војводину“. Ако је, дакле, као што јесте, одредба чл. 5. уговора само ближе регулисала метод тог измештања са становишта обавезе туженог из тог уговора, онда је јасно да се у ширем смислу, па и у форми претходног питања, може сматрати да је и та одредба ништава, јер је у склопу тог уговарања које је било недозвољено“,

да би другостепени суд на истој страници (крај 6. и почетак 7.) навео:

„Не стоје наводи тужиоца да је код туженог постојала намера за настанак штете тужиоцу, у смислу постојања деликтне одговорности. Нема никаквог основа за такав закључак, ако се пође од тога да је приликом уговарања Град заправо имао намеру да регулише обављање аутобуског саобраћаја који је у то време био једним делом на Рибљој пијаци, а другим делом на аутобуској станици у непосредној близини Железничке станице, и то у незавидним условима. Дакле, то је у извесном смислу био интерес грађана Новог Сада, да се одбијање тог саобраћаја прилагоди потребама грађана, као и да се осавремени. У том смислу, нема баш никаквог резона да је постојало намерно, па ни малициозно поступање Града које је довело до настанка штетет тужиоцу.“

Наведени пример закључивања је типичан пример логичке грешке која се састоји од тога што суд полази од погрешне премисе као тачне (ако је, дакле, као што јесте – како суд наводи у образложењу), што се у теорији означава као *petitio principii*, јер је суд пошао од погрешне претпоставке да је недозвољена интенција (не наводећи чија) да се саобраћај измести на нову локацију, те да је уговорна одредба из чл. 5. уговора од 8.5.2006. само ближе регулисала метод измештања, на основу чега је суд закључио да је таква уговорна одредба ништава. Тужилац је у жалби на првостепену пресуд о томе дао детаљно образложење, а другостепени суд се на ове наводе није ни осврнуо.

Тужилац је у жалби навео:

„У конкретном случају обавеза туженог да регулише саобраћај (међународни и међумесни) у односу на АТП „Војводину“ а.д. Нови Сад није била само уговорна (чл. 5. уговора од 08.05.2006.), већ је проистицала и из измена и допуна Генералног плана града Новог Сада до 2021. које су утврдиле обавезу туженог да измести приградски терминал са Рибље пијаци на кат. парцелу 3351 КО Нови Сад 1 (локација нове аутобуске станице АТП

„Војводина“ а.д. Нови Сад), уз решавање еколошког проблема у центру града, урбанистичког проблема, саобраћајног проблема обављања аутобуске делатности у нелегалном објекту и сл. Ради се значи, не само о уговорној обавези, већ и о обавези из општег акта самог туженог, који производи обавезу туженог према свима који користе међуградски и међумесни аутобуски саобраћај у Новом Саду, што значи да је у том смислу постојала обавеза туженог према тужиоцу (ван уговора од 8.5.2006.). Тек када је АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад извршила у целости своју обавезу, тужени је одустао од извршења своје обавезе, не раскидајући уговор и остављајући другу уговорну страну у немогућности да редовно послује и остварује приходе, а последично томе и тужилац је онемогућен да оствари добит коју би по редовном току догађаја остварио, да је тужени испунио своје обавезе.“

Сходно наведеном, на основу писаних доказа у спису предмета једини закључци који се могу извести су:

- не постоји недозвољена интенција (намера) ни тужиоца ни туженог у погледу измештања саобраћај на нову локацију, тако да се градском саобраћајном предузећу онемогући да даље врши послове саобраћаја међумесног карактера, који би сад били у потпуности пребачени на нову локацију, односно АТП „Војводину“, јер је пре закључења уговора од 8.5.2006. измештање саобраћаја на нову локацију било регулисано – тако што је скупштина града Новог Сада кроз измену и допуну Генералног плана града Новог Сада до 2021. одлучила да се саобраћај измести на наведени начин,
- тужени – град Нови Сад је оснивач и власник градског саобраћајног предузећа и има законско право да одлучује да ли ће и на који начин наведеног градско саобраћајно предузеће да послује,
- у конкретном случају, разлог измена и допуна Генералног плана града Новог Сада нису били усмерени против градског саобраћајног предузећа, већ како је у изменама и допунама Генералног плана града Новог Сада и наведено, решавање постојећих саобраћајних, еколошких и урганистичких проблема који су постојали услед тога што се међуградски саобраћај обављао на постојећој локацији.

Све наведено, од значаја је за оцену да предметни уговор није противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима. Управо супротно, када се погледа уговор од 08.05.2006. г. види се да се ради о обавези АТП Војводина, да заједно са тужиоцем, према писму о намерама изгради нову аутобуску станицу, са свим садржајима који су били наведени у писму о намерама (укључујући и нови сервисни центар), а након тога је тужени требало у оквиру своје надлежности да регулише међународни и међуградски саобраћај. Временски, прво су АТП Војводина и тужилац морали да изврши своју обавезу, а потом је тужени био дужан да изврши своју. Обавеза АТП Војводина и тужиоца била је да ангажујући своја средства (тужилац је јемчио за обавезе АТП Војводина), изгради најсавременију аутобуску станицу и сервисни центар. Када је ова обавеза испуњена и прибављена употребна дозвола за најсавременију аутобуску станицу у Србији, те када је изграђен и најсавременији сервисни центар за аутобусе на релацији Беч – Атина, способан да сервисира и аутобусе марке Евобус, Сетра и Мерцедес,

тужени је ОДЛУЧИО ДА НЕЋЕ извршавати своју уговорну обавезу и обавезу из измењеног и допуњеног Генералног плана Града Новог Сада до 2021. да регулише саобраћај на наведени начин. Обавеза АТП Војводина и тужиоца је била да уложи огромна новчана средства у изградњу аутобуске станице и модерног сервисног центра, а обавеза туженог је била да нормативно и фактички уреди међународни и међуградски саобраћај у Новом Саду. Обавеза АТП Војводина и тужиоца била је новчана а обавеза туженог неновчаног карактера. Сходно томе, сав ризик извршења уговора пао је на АТП Војводина и тужиоца, јер је било уговорено да АТП Војводина не може у изграђеним објектима да обавља другу делатност, а без регулисаног међународног и међумесног саобраћаја, те АТП Војводина уопште није могао да обавља своју редовну делатност а тужилац није могао да остварује добит из пословања АТП Војводина. Једном речју, без извршења обавезе туженог, сва улагања АТП Војводина и тужиоца постала су јалова инвестиција, која не само да обезвређују уложени новац, већ лишавају тужиоца могућности да остварује корист коју би по редовном току ствари остваривао да је тужени испунио своју обавезу.

Уколико би се анализирао наведени уговор од 08.05.2006. г. види се да обавеза АТП Војводина и тужиоца да инвестирају своја и средства није супротна јавном поретку, принудним прописима и добрим пословним обичајима. Управо супротно, према општем ставу у нашем друштву, овакве инвестиције су добродошле, па их у појединим случајевима и држава стимулише. У том делу предметни уговор извесно није ништав. Никада, ниједан град није закључио повољнији уговор него што је град Нови Сад то урадио када је закључио уговор 8.5.2006. Без буџетских средстава, било једнократних, било будућих буџетских плаћања, тужени је обезбедио изградњу у то време (а и сада) најсавременије аутобуске станице. Околност да је тужилац уложио своја средства, обезбедио запошљавање додатних 300 радника, обновио аутобуски парк, те својом приватном имовином гарантовао за испуњење кредитних обавеза АТП Војводина према банкама, додатно расветљава праву природу уговора и мотиве тужиоца. Која је порука које српско правосудје шаље свим инвеститорима да и такав уговор може бити ништав? Шта после тога уопште може бити правно ваљано? Како је уопште могуће у правном поретку да без санкције опстане понашање туженог, који је прво убедио тужиоца да је инвестиција тужиоца добродошла, да је трајна, од дугорочног значаја за туженог, да би када је тужилац уложио свој новац, тужени променио не само мишљење, већ и понашање и све учинио како би тужиоца прогласио за непожељног инвеститора. Да парадокс буде још већи, тужилац се означава као лице које је имало нечасне и недозвољене намере, па се заменом теза предметни уговор, без спроведеног доказног поступка по том питању, проглашава ништавим, како би се сва улагања тужиоца обезвредила. Да ли судови могу дозволити да овакво поступање туженог, које за непосредну последицу има настанак штете за тужиоца, како у погледу умањења постојеће имовине, тако и онемогућавања остваривања користи коју би тужилац по редовном току ствари остварио, остане без правних последица? Како демократски правни поредак може да опстане и као демократски и као правни, ако нема санкција за туженог? Ако се дозволи такво понашање туженог као органа власти, шта остаје од правне сигурности коју морају да креирају и штите управо органи власти?

Другостепени суд је извео закључак о непостојању одговорности туженог по основу накнаде штете, позивајући се на ништавост чл. 5. уговора од 8.5.2006. сматрајући да је намера (интенција) уговарача била недозвољена, а истовремено је занемарио чињеницу да је наведени уговор био само примена и реализација исте те намере туженог изражене у измена и допуна Генералног плана града Новог Сада до 2021. које су утврдиле обавезу туженог да измести приградски терминал са Рибље пијаце на кат. парцелу 3351 КО Нови Сад 1 (локација нове аутобуске станице АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад). Другостепени суд није образложио како таква намера може бити правно ваљана у изменама и допунама Генералног плана града Новог Сада до 2021. и истовремено бити недозвољена намера која доводи до ништавости уговора, којим се само реализује обавеза града Новог Сада. Другостепени суд посебно није образложио како је, решавајући претходно правно питање – ништавости чл. 5. уговора од 8.5.2006. могуће да недозвољена намера постоји само код једне уговорне стране, а да истовремено испуњење уговорне обавезе измештања међумесног саобраћаја зависи само и искључиво од те уговорне стране - туженог. Образложење другостепене пресуде у погледу ништавости одредбе чл. 5. уговора од 8.5.2006. у оквиру решавања претходног правног питања, се у том смислу ни у ком случају не може прихватити као основано.

Важно је навести да је Генерални план града Новог Сада до 2021. измењен на седници скупштине града Новог Сада 03.03.2006. (објавен у Службеном листу града Новог Сада бр. 10. од 14.4.2006.) а да је предметни уговор закључен након тога, тј. 08.05.2006. У том смислу уговор је само реализација обавезе туженог из наведеног Генералног плана. Генерални план је општи акт који производи дејство *erga omnes*, па и у односу на тужиоца, што значи да је тужилац имао оправдано очекивање да ако уложи капитал, уз преузимање обавезе јемства за кредитне обавезе АТП Војводина по наменским кредитима за реализацију уговорних обавеза из уговора од 8.5.2006. у изградњу нове аутобуске станице, да ће таква инвестиција бити у складу са наведеним Генералним планом, те да ће тужени поступити у складу са обавезом из Генералног плана да регулише међумесни саобраћај тако да омогући функционисање и пословање новоизграђене аутобуске станице. Тужени је закључењем уговора од 8.5.2006. конкретизовао своју обавезу из Генералног плана. У погледу оправданог или легитимног очекивања у погледу повреде права на имовину изјаснио се и Европски суд за људска права у предмету Копецки против Словачке (представка 44912/98) где се у т. 46. и 47. пресуде од 28.9.2004. изјасни:

„46. У новијем случају, подносилац представке је закупио земљу од локалне власти на 22 године уз плаћање годишње земљишне закупнине с опцијом да продужи закуп након истека рока и, у складу с одредбама уговора о закупу, о свом трошку изгради неколико објеката за лаке индустријске намене које је онда изнајмио другим корисницима. Суд одредио да се морало сматрати да је подносилац представке имао бар „легитимно очекивање“ да ће моћи да примени опцију продужења закупа и да се то морало сматрати, за сврхе члана 1. Протокола бр. 1. „припојеним имовинским правима које је добио ... по

основу уговора о закупу“ (види предмет *Stretch v. the United Kingdom*, бр. 44277/98, ст. 35, 24. 06. 2003.).

47. У поменутиим случајевима су дотична лица имала право да се ослоне на чињеницу да правни акт на основу кога су стекли финансијске обавезе неће бити ретроактивно поништен на њихову штету. У овом реду случајева је „леgitимно очекивање“ дакле засновано на разумно оправданом ослањању на правни акт који има ваљану правну основу и који утиче на имовинска права.“

Ни првостепени ни другостепени суд нису ценили:

- 1) *да ли је тужилац имао легитимно очекивање* да ће тужени сходно изменама и допунама Генералног плана града Новог Сада до 2021. регулисати међумесни саобраћај на начин да се омогући пословање новоизграђене аутобуске станице и новог сервиса, ради остваривање прихода од пословања,
- 2) *да ли је поступање туженог противправно у делу у којем је одбио да регулише међумесни саобраћај на начин да омогући нормално функционисање и пословање новоизграђене аутобуске станице и новог сервиса*, одн. да ли је у супротности са измењеним и допуњеним Генералним планом града Новог Сада до 2021.,
- 3) *да ли је за тужиоца услед таквог поступања туженог наступила штета*, тј. да ли је остварен услов за деликтну одговорност туженог према тужиоцу,

све као услов за правилну примену материјалног права у погледу активне легитимације туженог за поднете тужбене захтеве.

Уместо тога, деликтну одговорност туженог првостепени и другостепени суд су „утапали“ у уговорну одговорност туженог према АТП „Војводини“ као другој уговорној страни, враћајући се (изричито или прећутно) на погрешну аргументацију о активној и пасивној легитимацији. Тужилац је инвеститор који је уложио своје паре и преузео је обавезе као јемац, по основу нове инвестиције у складу са измењеним и допуњеним Генералним планом града Новог Сада, те уместо да тужени као јединица локалне власти обезбеди услове за правну сигурност наведене инвестиције, тужени је једнострано одустао од обавезе регулисања међумесног саобраћаја на начин да омогући функционисање и редовно пословање новоизграђене аутобуске станице и новог сервиса, тако да је онемогућено њихово пословање и остваривање прихода које би по редовном току ствари остварили. Околност да је настала штета за тужиоца расправљена је у току првостепеног поступка, путем вештачења на околност висине штете. Првостепени суд је у току 7 година трајања поступка извео бројне доказе на околност висине штете, да би на крају закључио да не постоји основ за накнаду штете??? Овај закључак првостепени суд је извео након промене три председника судског већа, да би тек четврти председник судског већа одбио све доказне предлоге тужиоца, закључио главну расправу и одбио тужбени захтев.

Код неспорне чињенице да је тужени поступио супротно не само обавези из чл. 5. уговора од 8.5.2006. већ и супротно обавези из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада

до 2021. и да је услед таквог поступања туженог наступила нематеријална и материјална штета за тужиоца како у облику стварне штете тако и измакле користи, судови су били дужни да одговоре на питање како је могуће да је тужени поступао противправно, да је усле тога настала штета за тужиоца, а да тужени ипак није одговоран за насталу штету.

Првостепени и другостепени суд, су у погледу закључивања о непостојању одговорности туженог за штету, позвали се и на одређене делове образложења из ревизијске пресуде Врховног касационог суда Прев. 58/2013 и П1. 1/2013 од 9.5.2013. (у делу који се односи на ништавост делова предметног уговора), али су „заборавили“ да примене став овог суда о једнакој одговорности уговарача за штету која је настала поводом ништавости делова наведеног уговора. Првостепени и другостепени суд су на тај начин селективно применили правне ставове Врховног касационог суда, тако да су се позвали на ништавост, а нису применили правни став који указује на одговорност туженог за штету.

Првостепени и другостепени судови нису дали објашњење како се решено претходно правно питање у погледу ништавости уговора од 8.5.2006. у ревизијској одлуци Прев. 58/2013 и П1. 1/2013 од 9.5.2013. може, у смислу чл. 12. ЗПП (иста је одредба у верзији ЗПП из 2004. и 2011.) може применити и на тужиоца, када он није био странка у поступку који је онончан наведеном ревизијском одлуком. Позивање на решено претходно правно питање у том смислу је апсолутно битна повреда одредби парничног поступка, како у смислу чл. 12. ЗПП, тако и чл. 361. ст. 1. ЗПП из 2004. одн. чл. 374. ст. 1. ЗПП из 2011.

Имајући у виду да се примењују одредбе ЗПП из 2004., ревизија се може изјавити и због битне повреде одредби парничног поступка из чл. 361. ст. 2. т. 12. ЗПП, која је учињена како пред првостепеним, тако и пред другостепеним судом, што је ревизијски разлог из чл. 398. ст. 1. т. 1. ЗПП из 2004. Првостепена и другостепена пресуда су дате без било каквог образложења у погледу процесних и материјалних одредби које је суд ценио приликом одлучивања о тужбеном захтеву, одн. жалбеним разлозима, само образложење је конфузно, нејасно и логички неодрживо. Због наведеног се првостепена и другостепена пресуда не могу испитати.

Тужилац је изјавио жалбу на првостепену пресуду пре свега јер се првостепена пресуда заснива на ставу првостепеног суда да тужилац није активно легитимисан а тужени да није пасивно легитимисан за постављени тужбени захтев. Тужилац је већи део жалбе посветио управо оспоравајући овај разлог првостепене пресуде. Другостепени суд се није изјаснио о овом жалбеном наводу (*очигледно избегавајући да се изјасни о неспорном правном ставу у правној теорији о томе шта је активна а шта пасивна легитимација*), већ се независно од наведених жалбених разлога, упустио у расправљање основаности тужбеног захтева наводећи друге разлоге, који уопште нису разматрани од стране првостепеног суда. Тужилац је у жалби навео да је првостепени суд погрешно и непотпуно утврдио чињенично стање па је ценио да ли постоји уговорна, али не и деликтна одговорност туженог, због чега је првостепени суд погрешно применио пре свега одредбу чл. 154. ст. 1. ЗОО. Како је суд образложио пресуду

недостатком активне и пасивне легитимације у вези уговорне одговорности туженог, али не и у вези деликтне одговорности, то постићи и битна повреда одредби парничног поступка, због којег је другостепени суд био дужан да укине првостепену пресуду. У том смислу, другостепени суд је погрешно применио одредбу чл. 377. ст. 2. ЗПП из 2004, која је иста као и одредба чл. 392. ст. 2. ЗПП из 2011., што је ревизијски разлог из чл. 398. ст. 1. т. 2. ЗПП из 2004, одн. из чл. 407. ст. 1. т. 3. ЗПП из 2011.

Битна повреда одредби парничног поступка у смислу чл. 361. ст. 2. т. 7. ЗПП из 2004. постоји и због тога што је првостепени суд онемогућио тужиоца у расправљању питања која се односе на правилно и потпуно утврђено чињенично стање у погледу висине штете коју је тужени нанео тужиоцу. Тужилац је у жалби навео: „...првостепени суд (је) дао образложење да тужилац није доказао ни висину штете по овом основу јер је висину штете определио према налазу вештака [REDACTED] „који не може бити доказ у овом поступку“. Овакво образложење је недопуштено, имајући у виду да је тужилац предложио да се о свему изјасни и вештак [REDACTED] (кога је суд одредио да вештачи на околност висине штете), а да је он то одбио, као и да је суд одбио да се саслушају наведени вештачи ради њиховог усаглашавања. Суд је одбио и предлог тужиоца за контролно вештачење. У процесној ситуацији када је суд одбио доказне предлоге тужиоца, недопустиво је да се суд позива на то да тужилац није доказао висину утуженог потраживања.“ Тужилац је даље у жалби навео: „Највећи део штете вештачили су вештак економске струке [REDACTED]. На тужиоцу је терет да предложи одговарајуће доказе, а на суду је обавеза да се ти докази изведу у складу са процесним правилима и правилима струке, тако да се на основу наведених налаза и мишљења може утврдити материјална истина у погледу оног новчаног износа којим се надокнађује потпуна штета за тужиоца. Када тужилац предложи наведене доказе, те када по налогу суда уплати пређујам, тада се пресуда о одбијању тужбеног захтева не може заснивати на правилу о терету доказивања. Ово посебно када је у оцени датих налаза и мишљења вештака *тужилац указао на вишеструке промене налаза и мишљења вешака* [REDACTED] те је изразио сумњу да је могуће да је вршен притисак на овог вештака ради измене налаза и мишљења на штету тужиоца. Тужилац је такође указао и да је исти вештак, на исте околности у другом парничном предмету дао мишљење да је висина штете коју је тужени узроковао неколико пута већа него што је о томе дао мишљење у овом парничном предмету. Суд је одбио да позове вештака да се на ове примедбе тужиоца изјасни.“

Даље, тужилац је у жалби навео: „Посебно је значајан пропуст првостепеног суда у управљању доказним поступком у вези утврђивања висине штете због непримењивања сопственог решења од 29.06.2015. Тужилац је у току поступка указао да се налаз и мишљење [REDACTED] не може свести само на обрачун „техничких параметара“, како то тужени наводи. Решењем овог суда од 29.06.2015. суд је одредио да вештачи [REDACTED] „У сврху одређеног финансијског вештачења“. Овај суд је решењем од 29.6.2015. одлучио:

„Решење о вештачењу овог суда број горњи од 22.05.2013. допуњује се тако што се у сврху одређеног финансијског вештачења на околност изгубљене добити тужиоца (која је предмет овог спора) одређује машинско вештачење које се поверава [REDACTED]. Налаже се вештаку да у року од 30 дана на основу документације која је приложена списима (којом располаже и тужилац), достави суду свој налаз и мишљење у погледу броја радних сати и трошкова сервиса АТП Војводина, обзиром на капацитете истог у спорном периоду, тј. на околност могућих прихода и расхода при пословању сервиса уколико је исти у потпуности био опремљен за рад. ... Како је решењем овог суда од 22.05.2013. одређено финансијско вештачење у чију сврху је неопходно претходно извести ово [REDACTED] вештачење, потребно је да вештак приликом давања налаза и мишљења успостави контакт са вештаком финансијске струке РАДИ ЗАЈЕДНИЧКОГ ДАВАЊА НАЛАЗА И МИШЉЕЊА.“

Из спроведеног доказног поступка види се да је вештак [REDACTED] у првој фази поступка одбио да користи налаз и мишљење [REDACTED] (како основни, тако и допунски налаз). Тужилац је доставио доказ да је вештак [REDACTED] променио став према налазу и мишљењу [REDACTED] у другом парничном предмету пред Привредним судом у Новом Саду (предмет П. 1327/2015), те да је свој налаз и мишљење у потпуности ускладио са налазом и мишљењем [REDACTED]. Оцена првостепеног суда да се као доказ не могу прихватити допунски налаз [REDACTED] као ни допунски налаз и мишљење вештака [REDACTED] којег је тужилац ангажовао као стручну помоћ у оцени налаза вештака [REDACTED] представља замену теза. Када је тужилац указао да је вештак [REDACTED] био дужан у складу са решењем о вештачењу од 29.06.2015. да заједно са Машинским факултетом у Београду сачини налаз и мишљење, полазећи од параметара које [REDACTED] тврди, вештак [REDACTED] је то одбио. Уместо да суд примени правила процесне дисциплине, суд је овакво понашање вештака одобрио као исправно, а да пре тога није ставио ван снаге сопствено решење о вештачењу. Када је [REDACTED] поступајући по судском решењу од 29.06.2015. а на иницијативу тужиоца, сачинио допунски налаз о могућим приходима и расходима, који ће служити ради утврђивања измакле користи као једног од облика утужене штете, првостепени суд је наведени налаз [REDACTED] прогласио недозвољеним (иако је овај налаз урађен у складу са задатком за вештачење који је суд одредио), па је одбио доказни предлог тужиоца да се ипак поступи по судском решењу од 29.06.2015. и покуша прво саслушање и усаглашавање ова две вештака, а потом је одбио и предлог тужиоца, ако то није могуће, да се приступи контролном вештачењу, све према већ постављеном задатку за вештачење. За овакво одбијање првостепени суд није дао ваљано образложење, јер то и није правно могуће а да се при томе не наруши претходно формирано уверење да тужени није никако одговоран за насталу штету.“

О овом жалбеном разлогу другостепени суд се уопште није изјаснио. Сваком ко жели правилно да примени процесна правила, јасно је да је недопустиво да се тужилац онемогућава у постављању питања вештаку, захтевајући да се разјасне недоследности и промене у мишљењу

вештака. Такође, јасно је да је процесно недопустиво да се дозволи да вештак одбије да поступи по задатку за вештачење, а да се суд при томе позове на правила о терету доказивања (чл. 222. и 223. ЗПП из 2004 и чл. 230. и 231. ЗПП из 2011.). Због наведеног постоји битна повреда правила парничног поступка учињеног пред другостепеним судом у смислу чл. 398. ст. 1. т. 2. ЗПП из 2004, одн. чл. 407. ст. 1. т. 3. ЗПП из 2011.

3.2. Погрешна примена материјалног права

Најтеже оспоравање законитости правноснажне пресуде је у случају када се другостепени суд није позвао ни на једну одредбу материјалног права, која је релевантна за одлучивање о основаности тужбеног захтева, па тиме и жалбе на првостепену пресуду којом се одбија тужбени захтев у целости. Управо такав случај је са побијаном пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж. 1556/18 од 09.10.2018. Такво поступање суда је недопустиво, јер представља најтежи облик повреде начела законитости и само за себе је довољан ревизијски разлог. Када суд не наведе материјално правило на основу којег је засновао пресуду, тада се таква пресуда не може испитати. Уместо тога, остаје да се нагађа које материјално правило је суд имао у виду када је одбио жалбу тужиоца.

3.2.1. Примена материјалног права у погледу решавања претходног правног питања – ништавости чл. 5. уговора од 8.5.2006. одн. да ли иста таква обавеза проистиче за туженог и из измена Генералног плана града Новог Сада до 2021.

Закон о облигационим односима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 57/89 “Сл. лист СРЈ” 31/93 и „Сл. лист СЦГ“ бр. 1/2003 – Уставна повеља) (даље: ЗОО) у чл. 103. ст. 1. (противност принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, осим ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује што друго) регулише када постоји разлог за ништавост. У чл. 103. ст. 2. ЗОО регулисано је да нема ништавости, ако је закључење одређеног уговора забрањено само једној страни, уговор ће остати на снази ако у закону није што друго предвиђено за одређени случај, а страна која је повредила законску забрану сносиће одговарајуће последице. Иако се првостепени и другостепени судови позивају на ништавост уговорне обавезе туженог, у образложењу нема навода зашто би уговор уопште био ништав. Поред тога, одредбом чл. 5. наведеног уговора не ствара се монополски положај за другу уговорну страну, нити је на ту околност изведен било који доказ. (било у ревизијском поступку Прев. 58/2013 и П1. 1/2013 од 9.5.2013. било у овом конкретном парничном поступку), те остаје нејасно на основу ког материјалног правила је суд закључио да се ради о ништавом уговор.

Поред тога, тужилац је у тужби и жалби навео да обавеза туженог нема свој извор само у уговору од 8.5.2006. већ и у измењеном и допуњеном Генералном плану града Новог Сада до 2021. за који суд није утврдио да се ради о ништавој обавези туженог. Због наведеног остаје нејасно на основу ког материјалног правила су првостепени и другостепени суд закључили да

тужени нема обавезу да регулише међумесни саобраћај према новоизграђеној аутобуској станици на начин да новоизграђена аутобуска станица може редовно да послује у смислу обавезе из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада до 2021.

Судови нису на правно ваљан начин утврдили ништавост обавезе туженог из чл. 5. уговора од 8.5.2006. а неспорно је да није ништава обавеза туженог из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада до 2021. Остаје нејасно како су првостепени и другостепени судови ослободили туженог обавезе да регулише међумесни саобраћај према новоизграђеној аутобуској станици на начин да новоизграђена аутобуска станица може редовно.

Овај правни став тужиоца је од утицаја на оцену да ли се одбијање туженог да регулише међумесни саобраћај према новоизграђеној аутобуској станици може оценити као противправно понашање туженог, што је услов за примену деликтне одговорности туженог.

Другостепени суд се није изјаснио ни о правном ставу тужиоца из допуне жалбе, прама којем се тужилац изјашњава на погрешан правни став првостепеног суда да тужени нема никакву одговорност за штетне последице које проистичу из наводне ништавости уговора којег је тужени закључио са привредним друштвом АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад дана 08.05.2006. и то како по основу деликтне одговорности према тужиоцу, тако и по основу уговорне одговорности према АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад. Тужилац је указао да је такав правни став у супротности са правним ставом Европског суда за људска права израженим у предмету *Гладишева против Русије* GLADYSHEVA vs RUSIJE, Представка бр.7097/10, пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру од 06.12.2011.). Наведена пресуда ЕСЉП је постала обавезујућа за све државе потписнице Европске конвенције о основним слободама и људским правима. Овом пресудом се јасно наводи да се штите трећа савесна лица (*bona fide*) од правних последица грешке државе, локалне самоуправе и државних предузећа, укључујући и случај када је треће савесно лице нешто стекло по основу ништавог уговора закљученог са државом, локалном самоуправом или државним предузећем.

Наведени правни став штити савесно лице од штетних последица ништавог правног посла на начин да штетне последице не може сносити ово лице, већ искључиво држава, локална самоуправа или државно предузеће. Овај правни став примењен је и у пресуди највиших домаћих судова. Тако је Врховни касациони суд у ревизијској одлуци Рев 2016/2015 од 28.04.2017. године навео:

„Одлуком „Gladysheva против Русије“, промовисан је принцип заштите савесног, односно bona fide купца (купца у доброј вери) и утврђена је повреда права на имовину из члана 1. Протокола 1. Европске Конвенције и права на дом из члана 8. Европске конвенције подносиоца представке зато што је, без накнаде, исељена из стана који је купила по тржишној купопродајној цени од другог власника – укњиженог физичког лица (који га је купио од супруге лица које је стан стекло откупом од Града Москве.“

Чак и уколико би ревизијски суд прихватио правни став првостепеног и другостепеног суда да је ништава одредба чл. 5. уговора од 8.5.2006. правне последице ништавости не би смео да сноси тужилац као трећа страна, одн. тужени не би могао да се ослободи обавезе накнаде штете коју је причинио тужиоцу. О овом правном ставу другостепени суд се уопште није изјаснио.

На стр. 7. образложења другостепене пресуде суд је навео да је беспредметно полемисати о томе да ли је тужени искључиви кривац за закључење таквог уговора, јер је пропустио да тражи мишљење Правобранилаштва пре закључења уговора. Суд је ово образложио замењујући статутарну обавезу туженог да пре закључења уговора мора обезбедити услове да уговор буде у сагласности са законом, са правном тезом да према чл. 13. Закона о јавном правобранилаштву правобранилаштво даје правно мишљење само на захтев правних лица чија имовинска права и интересе заступа. Другостепени суд је тако закључио да се ради о давању мишљења на захтев, а не о обавези као услову правне ваљаности правног посла??? *Argumentum a contrario*, следећи логику другостепеног суда, то би значило да би тужени био ослобођен сваке одговорности за закључивање уговора којим преузима обавезу која би била супротна принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, јер нико од надлежног правобранилаштва није затражио пре преузимања уговорне обавезе правно мишљење о законитости правног посла???

Другостепени суд је дао наведено образложење иако се тужилац у жалби позвао на одредбу чл. 107. тада важећег Статута града Новог Сада (из 2002, с тим што је пречишћен текст Статута објављен у „Службеном листу града Новог Сада“ бр. 43 из 2008.), која је прописивала да:

„Одлуке и општи акти Скупштине морају бити сагласни са законом и овим статутом. Акти Градоначелника и Градског већа морају бити сагласни са законом, овим статутом, одлукама и општим актима Скупштине. Акти градских управа морају бити сагласни са законом, овим статутом, одлукама и другим актима органа Града“.

Према чл. 63. ст. 1. наведеног Статута:

„Послове правне заштите имовинско-правних интереса Града врши Градско јавно правобранилаштво“.

Образложење другостепеног суда би имало правног смисла да се ради о пропусту надлежног правобранилаштва, а не о пропусту туженог. Тужени је имао статутарну обавезу да затражи, одн. да од надлежног правобранилаштва прибави, пре закључивања предметног уговора, правно мишљење да ли је уговор у супротности са принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима. Околност да тужени није ни тражио, нити прибавио правно мишљење о томе, јасно указује на његову несавесност, која има значаја за право тужиоца и обавезу туженог у погледу накнаде штете, у случају ништавости таквог уговора.

3.2.2. Примена материјалног права у погледу одговорности туженог за накнаду штете тужиоцу.

Одредба чл. 154. ст. 1. ЗОО прописује: „*Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.*“ Иако се тужбени захтев односи на накнаду штете, ни првостепени ни другостепени суд нису уопште констатовали, а самим тим ни применили ову основну законску одредбу која регулише питање одговорности за накнаду штете.

Судови су били дужни да примене одредбу чл. 154. ст. 1. ЗОО и у односу на ово материјално правило оцене да ли постоји одговорност туженог за штету коју има тужилац. Правни закључак о (не)постојању активне и пасивне легитимације суд је могао да изведе тек након оцене доказа да ли је за тужиоца настала штета (у чему се састоји и у ком је износу), да ли је тужени својим радњама или пропуштањима на које је био обавезан, причинио штету тужиоцу, те на крају да ли постоји одговорност туженог за тако насталу штету. Уместо оваквог закључивања, првостепени суд је закључио да нема активне и пасивне легитимације, само зато јер тужилац није уговорна страна са туженим, а другостепени суд је избегао да се изјасни да ли је овакав правни закључак првостепеног суда правилан.

По закону, свако одговара за штету коју другоме проузрокује. У случају деликтне (вануговорне) одговорности суд не расправља о активној и пасивној легитимацији странака као услов за примену деликтне одговорности, јер свако је одговоран за штету коју причини другом. Пасивна легитимација увек постоји код штетника, а активна легитимација код оштећеног. Ово правило важи без изузетка чак и када је штетник лице које врши јавну власт.

Тужилац је тужбени захтев засновао на деликтној одговорности туженог, а првостепени суд је пресуду засновао на непостојању уговорне одговорности туженог према тужиоцу, одн. да тужилац није активно а тужени да није пасивно легитимисан за тако постављени тужбени захтев. Другостепени суд је прихватио правни став првостепеног суда, избегавајући да се изјасни жалбеном наводу тужиоца да је такав правни став првостепеног суда неоснован. На тај начин су првостепени и другостепени судови учинили бесмисленим не само тужбу и тужбени захтев тужиоца, већ и саму жалбу. Тужилац је указао да у савременим, демократским, правним системима важи правило - *ubi ius, ibi remedium* – где има права има и правног средства, са детаљном правном елаборацијом значај овог правила за право на фер суђење. Из образложења другостепене пресуде види се да је другостепени суд игнорисао право тужиоца на фер суђење, не дајући одговор на питање да ли је тужени одговоран за штету коју трпи тужилац у смислу чл. 154. ст. 1. ЗОО, изјашњавајући се о правним захтевима које тужилац није поставио. Видели смо да то није једина повреда уставом гарантованих слобода и права, која је учињена пред другостепеним судом.

Када се суд упусти у доказни поступак, тада одлучује да ли су испуњени услови за КОНКРЕТНУ ДЕЛИКТНУ ОДГОВОРНОСТ туженог према тужиоцу, па зависно од доказног поступка и утврђеног чињеничног стања може одлучити да је тужбени захтев основан ако постоји нпр. деликтна одговорност туженог за причињену штету тужиоцу или може тужбени

захтев одбити ако утврди да ове одговорности нема. У овом случају суд не утврђује активну и пасивну легитимацију странака, већ да ли је тужилац доказао да су испуњени законом предвиђени услови за конкретну деликтну одговорност туженог за причињену штету. До овог стадијума поступка суд није дошао. Да је првостепени суд дозволио да се изведу сви докази које је тужилац предложио, те да је изведене доказе правилно оценио, извесно је да би дошао до закључка да постоји конкретна деликтна одговорност туженог за штету коју је претрпео тужилац.

У конкретном случају обавеза туженог да регулише саобраћај (међународни и међумесни) у односу на АТП „Војводину“ а.д. Нови Сад није била само уговорна (чл. 5. уговора од 08.05.2006.), већ је проистицала и из измена и допуна Генералног плана града Новог Сада до 2021. које су утврдиле обавезу туженог да измести приградски терминал са Рибље пијаце на кат. парцелу 3351 КО Нови Сад 1 (локација нове аутобуске станице АТП „Војводину“ а.д. Нови Сад), уз решавање еколошког проблема у центру-града, урбанистичког проблема, саобраћајног проблема обављања аутобуске делатности у нелегалном објекту и сл.

Ради се, не само о уговорној обавези, већ и о обавези из општег акта самог туженог, који производи обавезу туженог према свима који користе међуградски и међумесни аутобуски саобраћај у Новом Саду, што значи да је у том смислу постојала обавеза туженог према тужиоцу. Тек када је АТП „Војводину“ а.д. Нови Сад извршила у целости своју обавезу, тужени је одустао од извршења своје обавезе, не раскидајући уговор и остављајући другу уговорну страну у немогућности да редовно послује и остварује приходе, а последично томе и тужилац је онемогућен да оствари добит коју би по редовном току догађаја остварио, да је тужени испунио своје обавезе.

У смислу деликтне одговорности, под штетном радњом се разуме свака позитивна или негативна радња неког лица на основу које настаје штета за друго лице. У конкретном случају, тужилац је у првостепеном и жалбеном поступку доказао да је штетна радња туженог одустајање туженог од обавезе која је преузео прво на основу измена и допуна Генералног плана града Новог Сада до 2021., а потом и по основу уговора од 8.5.2006. да, у оквиру својих надлежности регулише међумесни саобраћај, тако да омогући обављање делатности новоизграђене аутобуске станице. Понашање туженог је противправно, јер је поступио супротно обавези из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада до 2021. Повреда прописане обавезе туженог из измена и допуна Генералног плана града Новог Сада до 2021. је разлог за постојање деликтне одговорности туженог. Уговорна обавеза туженог из чл. 5. уговора од 8.5.2006. није ништа друго, већ иста она обавеза на коју је тужени обавезан изменама и допунама Генералног плана града Новог Сада до 2021. Новоизграђена аутобуска станица би могла да обавља своју делатност да је тужени своју обавезу извршио. Услед противправног понашања туженог, тужилац је претрпео штету, која се огледа у материјалној (стварној штети и измаклој користи) и нематеријалној штети, све како је тужилац прецизирао у првостепеном поступку. Нетачно је и неосновано тумачење првостепеног и другостепеног суда да је тужени

чл. 5. наведеног уговора омогућио за тужиоца монополски положај, јер таква обавеза за туженог не проистиче из текста чл. 5. наведеног уговора.

Тужилац је у жалби изнео и аргументацију из које произилази да је тужени одговоран за штету коју је произрочовао тужиоцу, позивајући се и на праксу Европског суда за људска права (даље: ЕСЉП). Другостепени суд уопште није коментарисао ове наводе тужиоца, па их тужилац понавља. У вези активне легитимације тужиоца и пасивне легитимације туженог треба указати и на став Европског суда за људска права изнетог у пресуди у предмету Предузеће Кин-Стиб и Мајкић против Србије (представка бр. 12312/05) (пресуда је објављена у „Службеном гласнику РС“ бр. 33/2010 од 18.05.2010.). У наведеном предмету расправљало се да ли постоји повреда права на имовину из чл. 1. Протокола бр. 1. уз Конвенцију о људским правима и основним слободама (која је постала саставни део домаћег правног поретка) коју су претрпели предузеће Кон-Стиб и њен власник Мајкић. У овом предмету Европски суд је утврдио да је због неизвршења арбитражне пресуде која се односила на Предузеће Кин-Стиб учињена повреда права на имовину како у односу на ово привредно друштво, тако и у односу на њеног власника (Мајкић), с тим да је у представци наведено да власник наведеног привредног друштва активну легитимацију заснива на одредби чл. 34. Конвенције („Суд може да прима представке од сваког лица, невладине организације или групе лица који тврде да су *жртве* повреде права установљених Конвенцијом или протоколима уз њу, учињене од стране неке Високе стране уговорнице. Високе стране уговорнице обавезују се да ни на који начин не ометају делотворно вршење овог права.“). Европски суд за људска права је обавезао Републику Србију да из сопствених средстава исплати подносиоцима представке – заједно, и у року од три месеца – износе који су досуђени, али је утврдио и постоји обавеза Републике Србије да подносиоцима представки заједно исплати износ који је одређен на име претрпљене неимовинске штете.

Цитирана пресуда ЕСЉП је обавезујућа за домаће судове, јер је утврдила правило о активној легитимацији за захтев по основу повреде права на имовину, при чему је ЕСЉП стао на становиште: „Суд примећује да „захтев за накнаду штете“ може представљати „посед“, у оквиру значења члана 1. Протокола бр. 1., ако се довољно утврди да је извршан (види *Burdov* против Русије, број 59498/00, став 40, ЕСЉП 2002-III), те да власник привредног друштва које има такав захтев за накнаду штете има статус жртве у смислу чл. 34. наведене Конвенције, што последично доводи до његове активне легитимације у погледу наведеног захтева за накнаду штете, укључујући и захтева за накнаду неимовинске штете.

У конкретном парничном предмету, поводом побијане првостепене пресуде, тужбени захтев по својој природи се односи на заштиту имовине тужиоца. Тужбеним захтевом се захтева да се надокнади умањење имовине тужиоца као и изостала корист за коју би имовина тужиоца по редовном току ствари била увећана. У том смислу захтев тужиоца такође представља „захтев за накнаду штете“, који представља имовину у оквиру значења члана 1. Протокола бр. 1. Конвенције за људска права и основне слободе.

██████████ је не само био већински власник АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад, већ су ██████████ и друга са њим повезана лица јемчили за обавезе које је АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад преузео према банкама ради извршења уговорне обавезе из уговора закљученог са туженим. Активна легитимација ██████████ проистиче дакле не само из чињенице да је власник правног лица које је било у пословном односу са туженим, већ и из чињенице да је у том пословном односу била ангажована и имовина тужиоца, а да је услед чињења и нечињења туженог имовина тужиоца умањена. Понашање туженог је узрок настанка штете за тужиоца.

Тако је ██████████ инвестирао свој новац у АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад (имао је правни положај инвеститора у заједничком пројекту АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад и туженог) како би створио услове за извршење уговорне обавезе тог правног лица према туженом (изградња нове аутобуске станице и нове сервисне станице, као и друге обавезе из уговора). ██████████ је јемчио својом имовином и имовином повезаних лица за извршење кредитних обавеза које је привредно друштво АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад преузело, како би имало средстава за изградњу нове аутобуске и сервисне станице, ██████████ је вишедеценијски углед који је стекао као успешан пословни човек уложио у заједнички пословни пројекат АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад и туженог. Због неизвршења обавезе туженог, тужилац је стекао не само статус жртве поступања туженог у смислу чл. 34. Конвенције, већ је на његовој имовини наступила штета у оба облика (стварна штета и измакла корист), као и нематеријална штета, јер је нарушен његов пословни углед.

3.2.3. Примена материјалног права у погледу одговорности за накнаду штете коју је тужилац имао по основу раскида уговора о приватизацији АТП „Војводина“.

На стр. 7. 8. образложења другостепене пресуде суд је ценио жалбени навод да би у ситуацији да је тужени испунио своју обавезу, да до раскида уговора о приватизацији са Агенцијом за приватизацију не би ни дошло, јер би из пословања АТП „Војводина“ био остварен приход из којег би била исплаћена добит тужиоцу, па би на тај начин тужилац имао средства за намирење неисплаћених рата за приватизацију.

Другостепени суд је оспорио овај навод тужиоца, сматрајући да иако је тужилац уговорио плаћање купопродајне цене са Агенцијом за приватизацију на 6 рата, да је „сасвим оправдана и логична претпоставка да ли лице које купује субјект приватизације има на располагању слободна новчана средства за куповину истог у моменту закључења уговора о приватизацији, па би заправо то лице било одговорно уколико не исплати рате у уговореним роковима, *оптимистично* се ослањајући на обезбеђење средстава за исплату рата из пословања самог субјекта приватизације (до чега може, али и не мора доћи).“ Овакво образложење другостепеног суда није ослоњено ни на једно материјално правило, па чак ни на правила логике. ██████████ је закључио уговор о приватизацији друштвеног капитала АТП „Војводина“ уз обавезу да плати продајну цену у 6 једнаких годишњих рата. Ниједним приписом није предвиђена обавеза тужиоца да у време закључења уговора са обавезом плаћања цене у ратама, има обезбеђен

укупан износ продајне цене. Обавеза плаћања продајне цене на рате значи да његова обавеза доспева за сваку рату посебно, одн. да има обавезу да обезбеди слободна новчана средства у висини сваке рате у време доспећа сваке рате посебно. Правни став другостепеног суда да је тужилац имао обавезу да унапред обезбеди цео износ купопродајне цене је како другостепени суд наводи логична и оправдана претпоставка, иако не наводи ни зашто је логично да се унапред обезбеђује цео износ продајне цене, нити зашто би то било оправдано. Међутим, још важније за оцену става другостепеног суда је што своју одлуку заснива на претпоставкама, а не на материјалном праву.

Даљи део образложења другостепеног суда да је тужилац такву уговорну одредбу уговорио, свестан ризика у смислу чл. 40. ст. 1. т. 1. Закона о приватизацији услед неплаћања рата, те да је на тај ризик и пристао. Другостепени суд је закључио да се ради о пословном ризику тужиоца, а не о стварној штети за коју одговара тужени. У овом делу образложење пресуде заснива се на методу закључивања који се у логици означава као *circulus vitiosus*, јер другостепени суд замењује узрок и последицу, полазећи од правне последице неплаћања рата по уговору о приватизацији. Уместо тога, другостепени суд је био дужан да утврди да ли постоји одговорност туженог зато што је онемогућио пословање АТП „Војводина“ и на тај начин остваривање добити овог правног лица из којег би тужилац остварио дивиденду у време када су доспевале рате које је потраживала Агенција за приватизацију. Другостепени суд је само уопштено навео да се ради о нерезализованом очекивању тужиоца, да је то ризик који је тужилац свесно прихватио. Другостепени суд није дао образложење да ли је тужилац могао предвидети да ће тужени одбити да испуни обавезу да регулише међумесни саобраћај и на тај начин онемогући пословање АТП „Војводина“ из које је тужилац остварио добит у време доспећа рата према Агенцији за приватизацију. Образложење другостепеног суда да је уговор о приватизацији закључен пре него што је закључен уговор између АТП „Војводина“ и туженог, нема логичке везе, јер је обавеза плаћања рата, због којих је уговор о приватизацији раскинут, доспевала након што је тужени одбио да испуни обавезу регулисања међумесног саобраћаја тако да АТП „Војводина“ може редовно да послује а тужилац по редовном току ствари да остварује добит. Због наведеног неодржива и неоснован је став другостепеног суда да нема директне узрочности као основа накнаде штете.

Другостепени суд погрешно објашњава и из чега се састоји штета за тужиоца услед раскида уговора о приватизацији, када је навео да тужени не би био пасивно легитимисан за враћање оног што је тужилац уложио у правно лице, које је било субјект приватизације. Штета се не састоји у обавези враћања оног што је тужилац уложио у субјект приватизације, јер су уложена средства имала за последицу увећања имовине тужиоца. Тужени је својим поступањем спречио тужиоца да оствари приходе које би по редовном току ствари остварио из пословања АТП „Војводина“, што је имало за последицу да тужилац није имао новца да у време доспећа наведених рата изврши плаћање тих рата и на тај начин задржи имовину која би му по редовном току ствари трајно припала по окончању поступка приватизације. Да је тужени извршио своју обавезу, тужилац би остварио добит из пословања АТП „Војводина“, која би била довољна за

измирење доспелих рата по основу уговора о приватизацији. Из наведене добити, коју су вештаци утврдили, тужилац би имао довољно новца да измири доспеле рате у приватизацији и тако спречи умањење своје имовине, која нужно настаје као последица раскида уговора о приватизацији услед неплаћања наведене рате. Имајући у виду да је поступак приватизације јаван поступак, те да је тужени знао или је морао знати да тужилац има обавезу да цену за приватизацију друштвеног капитала АТП „Војводина“ плати у ратама, те да су те рате доспевале након што је тужени одбио да испуни своју обавезу, логичан је закључак да између поступања туженог и настале штете за тужиоца постоји узрочна веза.

3.2.4. Примена материјалног права у погледу неисплаћене добити АТП „Војводина“.

Другостепени суд је оценио да захтев тужиоца да има штету због тога што тужени није поступио по својој обавези, те да због тога није остварио добит из пословања АТП „Војводина“ као већински власник (изгубљена добит у предузећу, изгубљена добит од пословања аутобуске станице, изгубљена добит од продаје аутобуса и од рада сервисног центра), није основан јер је за такву врсту захтева пасивно легитимисана АТП „Војводина“. При томе суд се позвао на одредбе чл. 270. 271. и 275. Закона о привредним друштвима, јер се наведеним одредбама регулишу услови и начин плаћања дивиденде акционарима (што би био тужилац). Другостепени суд је даље навео да тужилац може да се за исплату добити обрати ономе од кога је добит очекивао и ко му је у шињем смислу дугује добит и исплаћује (АТП „Војводина“) а то није био тужени.

Овакво образложење би имало законског утемељења да је тужени испунио своју обавезу и омогућио АТП „Војводина“ да редовно послује, те да је ово правно лице остварило добит коју не жели да исплати акционарима. У том смислу би било услова да се тужбени захтев усмери према овом правном лицу. Међутим, то није случај у овом парничном предмету. Тужени је онемогућио да АТП „Војводина“ уопште (а не само редовно) послује, па самим тим и да остварује добит из које би по редовном току ствари, да је тужени испунио своју обавезу, могао да исплати добит тужиоцу. О томе другостепени суд није ни расправљао нити дао ваљано образложење одлуке.

Готово цинично делује образложење да је овај вид штете (као и за штету по основу изгубљене добити по основу пружања станичних услуга, издавања рекламног простора, изгубљеног заступништва „Сетре“ и „Мерцедеса“, издавање пословног простора), зависи од пословања фирме, те да тужени није пасивно легитимисан за ту врсту штете. Друштвени и правни смисао одговорности за насталу штету састоји се у томе да за штету одговара онај ко је штету проузроковао, одн. скривио. Лице које је узроковало настанак штете за тужиоца је једино и искључиво тужени. АТП Војводина је у конкретном случају само средство – начин, како је тужени направио штету тужиоцу. Исто се односи на у погледу штете која је описана у делу 3.2.3. одн. штете за тужиоца која настала као последица раскида уговора о приватизацији, јер је противправно понашање туженог узрок, а штетне последице након раскида уговора о

приватизацији су само појавни вид штете на имовини туженог. Последица друштвеног и правног смисла одговорности је да се штета из сфере имовине оштећеног преноси у сферу имовине штетника – лица које је и скривило настанак штете. Због тога је и неодржив закључак суда да је за штету одговоран АТП Војводина, која ничим није узроковала настанку и висини штете.

Такође, без правног утемељења је и навод другостепеног суда (стр. 9. образложења) да акционар не би могао директно да потражује изгубљену добит од трећег лица, које сматра одговорним за то што АТП „Војводина“ није остварила добит. Другостепени суд овај став образлаже да нити је тужилац као акционар био у пословном односу са туженим, нити се узрочност може директно пренети на правно лице због чије одговорности (овог пута уговорне) АТП „Војводина“ није остварила добит. Суд је навео да је за накнаду изгубљене добити тужени већ обавезан да исплати АТП „Војводина“, па не би могао истовремено да буде обавезан и на исплату појединачним акционарима. И овај део образложења другостепени суд заснива на ставу да је тужилац поставио тужбени захтев за накнаду штете по основу уговорне одговорности туженог, те да не постоји пословни однос тужиоца и туженог.

Другостепени суд није дао образложење да ли постоји одговорност туженог по основу вануговорне, деликтне штете, имајући у виду да се тужбени захтев управо и заснива на деликтној а не уговорној одговорности туженог. Тужилац је објаснио да однос узрочности поводом штете коју трпи тужилац свој извор нема само у неиспуњавању уговорне обавезе из чл. 5. уговора од 8.5.2006. (када би се евентуално могао применити став другостепеног суда да тужилац и тужени нису били у пословном односу), већ и у неиспуњењу обавезе туженог из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада до 2021. Тужени је према наведеном Генералном плану преузео обавезу да створи услове да се стара аутобуска станица са локације близу Рибље пијаце и Железничке станице измести на нову локацију где послује АТП „Војводина“. Генерални план града Новог Сада је успоставио директну везу између наведене обавезе туженог и легитимног очекивања тужиоца да ће тужени наведену обавезу испунити. То проистиче из самог појма правног поретка и обавезности општих правних аката. Уколико наведена повреда обавезе туженог не би била санкционисана, тада Генерални план града Новог Сада не би уопште био правно обавезујући општи акт. Уколико тужени, који је и донео наведени Генерални план не би био у обавези да поступа по наведеном Генералном плану, шта би остало од начела правне сигурности и правне државе.

Разлика између уговорне обавезе туженог и обавезе туженог из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада је у природи обавезе туженог. У првом случају, као и код сваке уговорне обавезе, обавезу има само она уговорна страна која је такву обавезу прихватила наведеним уговором и то само према другој уговорној страни. Једна уговорна страна се обавезује јер очекује да ће друга уговорна страна испунити своју обавезу по принципу *quid pro quo* (нешто за нешто). Обавеза у овом случају има порекло у *сагласности воља уговорних страна*, те неиспуњење обавезе једне стране представља разлог за накнаду штете по основу уговорне

одговорности. У другом случају, *обавеза настаје по основу ауторитета власти лица која доноси општи акт*, тако да је могуће да се наметне обавеза одређеном лицу без обзира на то да ли он то жели или не, одн. да ли је то лице сагласно са таквом обавезом. У конкретном случају, обавеза туженог (да преко својих органа извршне власти створи услове да се стара аутобуска станица са локације близу Рибље пијаце и Железничке станице измести на нову локацију где послује АТП „Војводина“) је обавеза која је установљена у корист свих грађана Новог Сада и лица која обављају своју пословну делатност у Новом Саду. Сви они имају легитиман и непосредан правни интерес да очекују да ће град Нови Сад испунити своју обавезу из наведеног Генералног плана. На тај начин успостављена је *директна и непосредна веза између туженог и наведених лица, па и тужиоца у овом парничном предмету*. Свако ко је, поуздајући се у очекивање да ће тужени испунити своју обавезу, претрпео штету услед неиспуњења обавезе туженог, има право да захева накнаду штете од туженог, по основу деликтне одговорности туженог.

Тужилац је имао легитиман интерес да се поузда у очекивање да ће тужени испунити своју обавезу из Генералног плана, јер је тужени у допису од 20.6.2005. (пре закључења предметног уговора и пре него што је уложио своја средства у наведену инвестицију, одн. пре него је преузео обавезу јемства за обавезе АТП „Војводина“) навео:

- да одлука о измештању терминала међуградске аутобуске станице у Новом Саду на парцеле бр. 3351 и 3352/1 КО Нови Сад 1 представља дугорочну оријентацију и трајног је карактера,
- да ће се пресељење терминала међуградске аутобуске станице спровести након изградње објеката аутобазе и аутостанице на означеним парцелама од стране инвеститора АД АТП Нови Сад, на којима ће се наставити обављање делатности услуга међуградске аутобуске станице,
- да је измештање терминала међуградске аутобуске станице на нову локацију на парцелама инвеститора АД АТП Војводина Нови Сад инвестиција трајног карактера, од великог значаја за Град Нови Сад, па је у том смислу ова одлука дугорочног карактера.

Тужени је погазио све што је у наведеном допису обећао, те је тужилац као инвеститор у конкретном случају добио статус жртве, како је то ЕСЈП описао у предмету Предузеће Кин-Стиб и Мајкић против Србије (представка бр. 12312/05) (пресуда је објављена у „Службеном гласнику РС“ бр. 33/2010 од 18.05.2010.).

Уколико обавеза туженог из Генералног плана не би била санкционисана, не би се радило о правној обавези туженог, већ од необавезујућој изјави самог туженог.

Став другостепеног суда о „ширењу узрочно-последичне везе“ (стр. 9. образложења пресуде) евентуално би имао смисла само ако се цени уговорна одговорност туженог, јер се другостепени суд и позвао на правни посао између туженог и АТП „Војводина“, али је без било каквог основа

ако се посматра деликтна одговорност туженог, како је то описано. Поред тога, чак и у погледу узрочно-последичне одговорности у делу уговорне одговорности туженог суд је био дужан да расправи да ли је тужени знао да тужилац, улаже своја средства у изградњу нове аутобуске станице и новог сервисног центра (да ли је тужилац инвеститор), одн. да ли је ради реализације уговорне обавезе АТП „Војводина“ из уговора од 8.5.2006. јемчио за обавезе АТП „Војводина“ према пословним банкама, те да ли је услед неизвршења уговорне обавезе туженог постоји непосредна узрочно-последична веза са штетом коју трпи тужилац. Ово питање се може једноставно расправити кроз проналажење одговора да ли би тужилац уложио своја средства у изградњу нове аутобуске станице и новог сервисног центра и да ли би јемчио за обавезе АТП „Војводина“ (више десетина милиона евра) да је знао да тужени неће измирити своју уговорну обавезу. Због тога је суд погрешно закључио да се ради о „ширењу узрочно-последичне везе“.

У теоријском смислу, конкретна ситуација се може објаснити да је понашање туженог један узрок који је довео до штетних последица код два оштећена, при чему постоји тесна и нераскидива веза између штетних последица код оба оштећена. Не може се сматрати да је штета на имовини АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад непосредна последица, а штета на имовини тужиоца, даља, посредна, последица, за коју тужени не би одговарао, јер између штетних последица које настају за тужиоца и АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад постоји нужно логичко, временско и законом предвиђено јединство.

Увек када је противправним радњама другог лица – туженог, АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад спречено у обављању редовне делатности, па тиме и у остваривању добити коју би по редовном току ствари остварио, наступа истовремено и у смислу (не)могућности примене чл. 270. и чл. 271. Закона о привредним друштвима, штетна последица и за тужиоца у погледу немогућности приходовања дивиденде из добити АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад. АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад је у имовини тужиоца, јер је он већински власник овог правног лица, па све промене (умањење) на имовини овог привредног друштва имају нужно последицу и промене на имовини тужиоца. Право на дивиденду настаје као нужна законска последица остваривања добити.

3.2.5. Примена материјалног права у погледу накнаде штете по основу изгубљене добити и престанка рада привредних друштва „Мансоор“ доо и „Мансоор Аграр“ доо, базирано на томе да је јемчење имовином ових привредних друштава за обавезе АТП „Војводина“ довело до пропасти истих.

Другостепени суд је навео (стр. 9. образложења) да се ради не само о изгубљеној добити, онемогућавању рада ових привредних друштава, већ и о продаји пољопривредног земљишта и онемогућавању коришћења овог земљишта које је било у својини ових привредних друштава. Другостепени суд је прихатио правни став првостепеног суда да тужилац није активно легитимисан за овакав тужбени захтев, те да такав захтев могу поставити само наведена правна лица, будући да се ради о имовини тих лица. Тужилац је већ објаснио да је овакав став у супротности са уставом гарантованим правом на имовину тужиоца, као и право на имовину из

Протокола бр. 1. уз Конвенцију о људским правима и основним слободама, на начин како је то ЕСЈП објаснио у предмету Предузеће Кин-Стиб и Мајкић против Србије (представка бр. 12312/05) (пресуда је објављена у „Службеном гласнику РС“ бр. 33/2010 од 18.05.2010.). У наведеном предмету расправљало се да ли постоји повреда права на имовину из чл. 1. Протокола бр. 1. уз Конвенцију о људским правима и основним слободама (која је постала саставни део домаћег правног поретка) коју су претрпели предузеће Кон-Стиб и њен власник Мајкић. У овом предмету Европски суд је утврдио да је због неизвршења арбитражне пресуде која се односила на Предузеће Кин-Стиб учињена повреда права на имовину како у односу на ово привредно друштво, тако и у односу на њеног власника (Мајкић), с тим да је у представци наведено да власник наведеног привредног друштва активну легитимацију заснива на одредби чл. 34. Конвенције („Суд може да прима представке од сваког лица, невладине организације или групе лица који тврде да су *жртве* повреде права установљених Конвенцијом или протоколима уз њу, учињене од стране неке Високе стране уговорнице. Високе стране уговорнице обавезују се да ни на који начин не ометају делотворно вршење овог права.“).

Када се ради о обавезама АТП „Војводина“ за које је јемчио тужилац својом имовином, другостепени суд је навео да активна легитимација тужиоца није спорна, али да је спорна пасивна легитимација туженог, сматрајући да би тужилац могао само да тужи главног дужника АТП „Војвдину“ за чије је кредитне обавезе јемчио. Другостепени суд даље наводи да тужилац као јемац може само према банци као кредитору да истиче приговоре које би имао главни дужник. Тужилац би исплатом стекао регресно право само према главном дужнику, али не и према неком трећем правном лицу које је довело до ситуације да главни дужник не може да врати кредит.

Ни овај правни став другостепеног суда нема основа у закону јер се мешају три различита правна института: регресно право јемца у случају исплате дуга главног дужника, право на приговор повериоцу који би могао да истиче и главни дужник јер јемац одговара исто као и главни дужник и посебан правни институт накнаде деликтне штете. Право на накнаду штете не зависи од околности да ли тужилац има регресно право и према коме, нити да ли тужилац има право да истиче приговоре према повериоцу, које би могао да истиче и главни дужник. У конкретном случају, услед поступања туженог, АТП „Војводина“ није могла редовно да послује, није могла редовно да измирује кредитне обавезе према пословним банкама по основу искоришћених наменских кредита за финансирање изградње нове аутобуске станице, услед чега је над АТП „Војводина“ отворен стечај. Отварањем стечаја над главним дужником, тужилац је као јемац остао практично једини дужник од кога су пословне банке могле да наплате своја више милионска потраживања у еврима. У конкретном случају, тужбени захтев није по својој правној природи регресни тужбени захтев јемца према главном кредитном дужнику, те образложење које је другостепени суд дао о непостојању пасивне легитимације на страни туженог нема никаквог основа. Тужбени захтев се односи на одговорност туженог по основу накнаде штете због деликтног понашања туженог, те је суд био дужан да утврди да ли је услед

описаног понашања туженог настала обавеза за туженог која по редовном току ствари не би настала да је тужени испунио своју обавезу и омогућио главном кредитном дужнику (АТП „Војводина“ да редовно послује и остварује приходе из којих би могао да измирује кредитне обавезе.

Став из првостепене и другостепене пресуде да тужилац није активно легитимисан, одн. да тужени није пасивно легитимисан не проистиче из доказног поступка, одн. не заснива се ни на једном изведеном доказу, већ је унапред формиран правни закључак суда независно од било ког изведеног доказа. Полазећи од предубеђења да тужилац нема право да потражује штету од туженог, првостепени суд је само „про форма“ извео део доказа које је тужилац предложио, али је одбио да изведене доказе цени. Из спроведеног доказног поступка види се да је услед поступања туженог настала штета за тужиоца.

Да сумирамо поступање туженог: тужени је најпре јавно исказао вољу да прихвати предлог тужиоца да инвестира свој капитал у изградњу нове аутобуске станице, преузимајући обавезу да регулише међуградски и међународни саобраћај на начин да се исти измести са старе локације у Јаше Томића (нелегални објекат ЈГСП Нови Сад) и усмери на новоизграђену аутобуску станицу Пут Новосадских партизанских одреда бр. 1а. (новоизграђена аутобуска станица АТП Војводина), а потом је једнострано одустао од те намере.

Наведено поступање туженог је узрок који је нужно довео до штете на имовини тужиоца. Због наведеног суд је погрешно применио чл. 154. и чл. 158. ЗОО.

Да је тужени испунио своју обавезу, инвестиција тужиоца би била не само сачувана (сигурна), већ би се по редовном току ствари имовина тужиоца и увећала, јер се ради о ванредно профитабилној инвестицији. Услед повреде јавно преузете обавезе, инвестиција тужиоца је у целости постала „промашена“ инвестиција, што је довело до немогућности АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад да послује, остварује приходе из којих би ово привредно друштво исказивало добит и дивиденду за тужиоца. Ово привредно друштво било је ускраћено у остваривању прихода које би по редовном току ствари имало по основу обављања редовне делатности и на тај начин је остало без средстава за измирење доспелих обавеза према банкама и другим повериоцима, што је био услов за активирање јемства тужиоца за испуњење таквих обавеза.

Штета се није зауставила само на изосталој користи од редовног пословања, већ је услед таквог понашања туженог инвестиција уништена „до темеља“. Због поремећаја у пословању АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад за које је одговоран тужени, остварен је стечајни разлог, па је над овим правним лицем, у већинском власништву тужиоца, отворен стечајни поступак, што је довело до суспендовања власничких и управљачких права тужиоца у овом привредном друштву. Имовина овог привредног субјекта је у већинском власништву тужиоца, тако да је услед стечаја над овим правним лицем, не само изостало остваривање добити и дивиденде, већ је и основни капитал тужиоца у наведеном привредном друштву обезвређен. Наведеним

поступањем туженог произвело је истоветне правне и економске последице за имовину тужиоца као да је његова имовина експроприсана, али без икакве накнаде. Вредност имовине (инвестиције) у привредно друштво АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад сада не постоји, а о добити која би била остварена, па самим тим и о дивиденди да и не говоримо.

Ни тужилац ни АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад нису могли да спрече настанак штете. Обавеза туженог да регулише аутобуски саобраћаја на наведени начин постала је актуелна тек када је саграђена нова аутобуска станица и нови сервисни центар. У том смислу, није постојала могућност да тужилац одустане од наведене инвестиције. Тужени је чак путем уговора обавезао АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад да не може мењати делатност, чиме је онемогућио и тужиоца да као власник и лице које је овлашћено да управља АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад донесе одлуку да у новоизграђеним објектима обавља неку другу делатност и из друге делатности остварује приходе, добит и дивиденду.

Да ли постоји *RATIO LEGIS* одговорност туженог за штету коју има тужилац? Независно од тога што је тужени имао обавезу из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада до 2021. коју је повредио, тужилац није био само обична уговорна страна у односу са АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад. Тужени је наведени уговор закључио као орган јавне власти, као уговорна страна која је иступала са јачом вољом него што је имала друга уговорна страна. Тужени је наведени уговор закључио као ради реализације обавезе из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада до 2021. Тужени није био једнака и равноправна уговорна страна у уговору са АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад у смислу начела равноправности страна у облигационом односу (чл. 11. ЗОО), јер је тужени наступао као орган јавне власти, који је пре закључења уговора изменио Генерални план града Новог Сада до 2021. и јавно је преузео обавезу регулисања међуградског и међународног аутобуског саобраћаја тако да новоизграђена аутобуска станица може да обавља редовну делатност.

Тужени је отишао и корак даље, па је навео да је ово и његова инвестиција, изјашњавајући се да је ова инвестиција у суштини његова дугорочна оријентација трајног карактера. Такво обећање будућег понашања туженог ствара за њега обавезу, чија повреда нужно узрокује одговорност да се накнади штета ономе ко се поуздао у испуњење такве обавезе. Обавеза туженог је настала и постала је део правног поретка града Новог Сада. У том смислу, постоји законски разлог за посебну одговорност туженог, јер поверење да ће такав субјект обавезе испунити своју обавезу улази у сам основ правног система. Неиспуњење обавезе уговарача ствара његову одговорност за штету коју има друга уговорна страна. Права нема ако нема санкције за неиспуњење обавеза. Повреда уговорне обавезе је неприхватљива за уређене правне системе јер ствара правну несигурност, која руши сваки правни поредак. Шта онда рећи за непоштовање јавно преузете обавезе од стране органа јавне власти? Како би изгледао уређен правни систем у којем би се одговорност за испуњење правних обавеза (чл. 154. ЗОО: „Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.“) односила само на лица приватног права, али не и на лица која представљају јавну власт? Шта би остало од правне сигурности, ако би се допустило да тужени

као орган јавне власти сам одустане од јавно преузетих обавеза и да не одговара за штету која услед тога настане?

Правни закључак судова да тужилац никако не може потраживати штету од туженог показује да првостепени суд даје у сваком случају имунитет туженом за одговорност по основу штете, што у конкретном предмету даље значи да првостепени суд сматра да обавезе туженог нису правне природе, већ да зависе само од његове добре воље. По ставу суда, било шта тужени да учини, он не одговара за штету.

Правило о недопуштености проузроковања штете унето је у закон као уводно начело (чл. 16. ЗОО): „Свако је дужан да се уздржи од поступка којим се може другом проузроковати штета“ (*Neminem laedere*). Такав поступак је недопуштен. Правна теорија говори о недопуштеној чињеници, јер недопуштеност није утврђена само у односу на поступке, већ и у односу на догађаје. О недопуштеној чињеници је реч, ако учинилац повреди право којим се штити неки заштићени интерес оштећеника. А право се може повредити повредом позитивне правне норме или повредом важних моралних начела.

За оцењивање кривице карактеристична су два елемента разумски, познавање чињенице, и елемент воље да чињеница настане. Разни степени кривице управљају се према интензитету та два елемента. Најтежи степен кривице је умишљај, када се, према томе, радња предузима намерно. Теорија учи, да је дело учињено намерно, ако је учинилац био свестан последице која ће настати из његовог дела, па је ипак пристао на њено наступање. Намера се оцењује према конкретним мерилима. Да ли је учинилац био свестан штетне последице треба установити код њега, а не, да ли је људима уопште познато да може из одређеног дела настати нека последица. Намера може бити директна или евентуална. Код евентуалне намере пристанак на последицу није тако интензиван као код директне намере. Док је учинилац код директне намере заинтересован за наступање последице, он је код евентуалне намере незаинтересован. Учинилац је, наравно, свестан да може из његовог чињења или нечињења настати штетна последица, па ипак пристаје на њено наступање. Поред описаних врста намера постоји и потенцирана намера, кад странка проузрокује штету из пакости или обести. Учинилац жели штету, јер ужива над штетом и уништењем имовине оштећеног. У тим случајевима се побуда оцењује у оквиру квалификације намере, док у другим случајевима побуда за квалификацију намере не долази у обзир.

Непажња значи мањи степен кривице. Другачије него код намере, теорија сматра да је мерило непажње апстрактно. Поступак учиниоца упоређује се са поступком трећег лица према неком узору, који у датом случају не постоји, већ се само замишља. Тај узор је просечан човек, стручњак, добар домаћин, добар привредник. Наша пракса је прихватила апстрактно мерило. Кад је као апстрактно мерило утврђен стандард понашања човека или правног лица, треба бити свестан, да мерило шта промет тражи од човека, одн. правног лица, није само мерило за

оцењивање кривице, већ и мерило за оцењивање недопуштености. Стандарди понашања зависе од датих околности.

Непажња постоји кад је учинилац свестан да из његовог поступка може наступити штетна последица, али олако држи да ће моћи да је спречи. Несвесна је кривица онда кад учинилац није био свестан могућности наступања штетне последице његовог дела, али је био дужан бити свестан те последице, јер би тога био свестан сваки просечан човек. Грађанско право обе врсте непажње третира на исти начин. Обична непажња (*culpa levis*) значи по мишљењу неких теоретичара занемаривање пажње која се тражи од нарочито брижљивог и пажљивог човека. Грешку може начинити свако, макар по правилу не чинио грешке, па стога важи за пажљивог човека. У неким случајевима закон говори о конкретној кривици. Кривица због тога, јер пажња при радњи не достigne пажњу странке онда када врши своје послове: *diligentia quam in suis rebus* (дужна пажња у сопственим пословима). Та пажња може, према томе, бити мањег степена од оне која се тражи у промету, а примењује се нарочито у случајевима кад постоји неки ужи однос између одговорног лица и оштећеника (нпр. фидуцијарни однос). У нашем праву се та пажња узима у обзир у односима који изискују поверење (нпр. мандат, чл. 751. ЗОО). Иако наш ЗОО у чл. 158. не говори о обичној и крајњој непажњи, он ипак у неким случајевима посебно регулише санкције за крајњу непажњу (чл. 171, 172, 191, 222, 265, 266, 574, 671, 672, 674, 733, 870). У теорији се поред обичне и крајње непажње помиње још и најлакша непажња, *culpa levissima*. Наш закон о овој непажњи посебно не говори. Ако се заузме став да треба сваког оцењивати према знању и способности круга лица којем припада, онда треба код стручњака нарочито имати у виду то знање и способност, јер је оно у струци веће од знања просечног човека. Стручњак мора, према томе, одговарати строже, ако је учинио дело које тражи његово посебно знање.

У конкретном случају, тужилац сматра да је постојала намера на страни туженог, јер је тужени био свестан последица која ће настати из његовог дела, па је ипак пристао на њено наступање. Тужени је прво изразио висок степен жеље да тужилац и његово зависно друштво АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад, реализују предложену инвестицију, јавно изражавајући став да је таква инвестиција за туженог његова дугорочна оријентација и трајног карактера. Потом је тужени организовао и спровео измену Генералног плана града Новог Сада, којом је створио општи нормативни оквир за реализацију наведене инвестиције. У уговору од 08.05.2006. уговорио је да се у новоизграђеним непокретностима (новој аутобуској станици и пратећим садржајима) не може обављати ниједна друга делатност. Тужени је био дужан у смислу обавезе из чл. 63. у вези чл. 107. Статута града Новог Сада (из 2002, с тим што је пречишћен текст Статута објављен у „Службеном листу града Новог Сада“ бр. 43 из 2008.) прибави мишљење надлежног правобранилаштва о законитости наведеног уговора, и то пре закључења наведеног уговора. Тек када је инвестиција завршена, тужени је најпре одустао од испуњења своје уговорне и јавно преузете обавезе, тако што није нормативно уредио обављање међуградског и међународног аутобуског саобраћаја на начин који омогућава функционисање и обављање редовне делатности новоизграђене аутобуске станице, одн. одбио је да у пракси примени своје

одлуке о регулисању наведеног саобраћаја, да би потом, кроз „пречишћен“ текст измена Генералног плана града Новог Сада изоставио наведену обавезу и на крају се преко јавног предузећа (ГСП Нови Сад) позвао на ништавост чл. 1. ст. 2. а потом и чл. 5. наведеног уговора од 08.05.2006.

Да би оценили степен кривице туженог, треба имати у виду 1) како је тужени преузео наведену обавезу, 2) временску неподударност доспећа наведених обавеза, као и 3) саму природу обавезе туженог.

Према чињеничном стању и доказима у спису предмета, тужени је сам преузео обавезу да регулише међуградски и међународни аутобуски саобраћај, за коју није морао да другој страни да било какву противвредност. Ову обавезу тужени је не само унео у уговор са АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад, већ је јавно обзнанио да је то дугорочна инвестиција – трајног карактера, унесећи такву обавезу и у Генерални план града Новог Сада. Тужени је прихватио да закључи уговор са АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад само под условом да се искључи могућност обављање друге делатности, осим делатности аутобуског превоза у међумесном и међународном саобраћају.

Временски је извршење ове обавезе следило након што се реализује инвестиција, па је тужени био у прилици да види да је реализована инвестиција коју је он означио као трајну, да би као последица његовог одустајања од преузетих обавеза наведена инвестиција престала да буде не само сигурна, већ и трајна. Обавеза туженог није била никаква обавеза која је била ван његове уобичајене надлежности, јер је регулисање међумесног и међународног аутобуског саобраћаја у оквиру редовне надлежности туженог. Тужени је одустао од регулисања међумесног и међународног аутобуског саобраћаја тако да такав аутобуски саобраћај уопште не може да се обавља на новоизграђеној аутобуској станици.

Није потребно посебно правно знање да би се само на основу ове чињенице закључило да је такво поступање туженог водило нужно у спречавање и обесмишљавање инвестиције и онемогућавање било каквог пословања на новоизграђеној аутобуској станици. Наступање штетних последица за тужиоца је било у свести туженог и тужени је хтео је да такве штетне последице наступе за тужиоца. Зашто, је питање које се извесно не може расправљати у парничном поступку, јер се ради о инвестицији у којој тужени као град ништа није дао тужиоцу, нити је тужени преузео обавезу регулисања међумесног и међународног аутобуског саобраћаја само у корист тужиоца. Цео град Нови Сад је имао користи од наведене инвестиције, а да није ангажован ниједан динар из градског буџета. Извршење обавезе туженог је био само нужан услов реализације наведене инвестиције. Без регулисаног аутобуског саобраћаја, таква инвестиција губи разлог због којег је предузета.

Уговор увек ствара права и обавезе које су временски ограничене, па чак и када се ради о уговорима са престацијама у дужем временском периоду. Уговор може створити дугорочне обавезе, али не и трајне, јер је временска ограниченост битна карактеристика облигационог права, а трајност се везује за стварно, одн. својинско право. Када је тужени изјавио да је наведена инвестиција дугорочног, али и трајног карактера, таква изјава је била усмерена не само на сауговорача - АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад, већ пре свега на тужиоца као већинског власника наведеног привредног друштва.

Тужени је не само био свестан наступања штетних последица за тужиоца, већ је и желео да штетне последице за тужиоца наступе. Као што би последица испуњења јавно преузете обавезе туженог била не само омогућавање пословања АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад, па тиме и остваривања добити и дивиденде из таквог пословања, већ би да је тужени извршио своје јавно преузете обавезе били решени саобраћајни, урбанистички и еколошки проблеми који су постојали пре него што је тужени изменио Генерални план града Новог Сада, тако се логички може закључити да је тужени хтео наступање штетних последица које следе услед неизвршења тако преузете обавезе. Из понашања туженог у овој парници се такође види да постоји овај степен кривице туженог, јер се тужени, као лице које је скривило евентуалну ништавост своје обавезе, управо позива на ништавост како би се ослободило одговорности за штету (*Nemo auditur turpitudinem suam allegans*). Чак и када би суд стао на становиште да тужени није поступао са намером проузроковања штете, постоји груба, прекомерна непажња на страни туженог јер тужени није водио рачуна у погледу своје обавезе на начин на који би сваки савесни субјект обавезе водио рачуна (*Lata culpa est nimia negligentia, id est non intelligere, quod omnes intellegunt*). У оба случаја, било да се ради о намерном проузроковању штете тужиоцу, било да се ради о грубој непажњи, постоји кривица туженог за штету.

Тужилац указује и на значај насталих штетних последица не само за тужиоца. Неизвршење обавезе туженог се може посматрати у ужем и ширем смислу. У ужем смислу узимају се у обзир само правне последице неизвршења обавезе туженог, као носиоца јавне власти. Такво поступање туженог не проузрокује само штетне последице за тужиоца и његово зависно привредно друштво, већ је и негативан пример за све друге субјекте обавеза да је могуће избећи одговорност ако се правне обавезе не извршавају. У ширем смислу, такво понашање туженог производи још веће штетне последице и то за ширу друштвену заједницу, јер показује да ниједна инвестиција није сигурна, нити пожељна, да није пожељно запошљавање нових радника, да је могуће да инвеститор не само не оствари планирани профит, већ и да услед спроведене инвестиције дође у значајно гори положај него што је био пре предметне инвестиције. Одсуство одговорности туженог за такво понашање је правно неприхватљиво и не може се објаснити ни чињеницом да су у првом и другом степену судови који имају седиште на територији туженог као органа власти.

У пресуди Врховног касационог суда Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. изнет је правни став поводом претходног питања ништавости дела уговора од 08.05.2006. и то не да одговорност туженог за штету не постоји, већ да је његова одговорност подељена са одговорношћу

сауговарача. Пресудом Привредног апелационог суда 1 Пж. 5091/14 од 23.03.2016. утврђена је ништавост само одредбе т. 1. ст. 2. уговора од 08.05.2006. Ништавост одредбе чл. 5. наведеног уговора није расправљана као претходно правно питање у наведеним пресудама, нити у било ком другом поступку, те се суд у овом предмету не може позвати на решено претходно правно питање у погледу ништавости чл. 5. наведеног уговора. Ово посебно без спроведеног доказног поступка у погледу одлучних чињеница које би указивале на разлоге ништавости.

Тужилац је указује, а другостепени суд о томе није дао изјашњење, да судска пресуда није извор права за будуће, јер се односи само на оно чињенично стање, и онај временски период који је био предмет расправљања у том парничном поступку. Суд „не суди по примерима, него по правилима“ (чл. 992 ОИЗ), одн. у конкретном случају не суди се по прецедентима, већ по закону. Пресуда највише правне инстанце обавезује само странке у поступку, с тим да ауторитетом правне аргументације, може утицати и на правне ставове нижих судских инстанци. Правни став Врховног касационог суда не ослобађа нижи суд обавезе да савесно и непристрасно изведе све релевантне доказе, те да на основу изведених доказа правилно и потпуно утврди чињенично стање релевантно за примену материјалног права. У конкретној парници судови су поступили управо супротно.

Ни закон, нити правна наука, а посебно судска пракса не познаје пример да се судском одлуком може на општи начин регулисати одређено чињенично стање које ће се десити тек након правноснажне судске одлуке, нити би се судском одлуком могло решавати спорно правно питање – нпр. да ли тужилац може тражити извршење уговорне обавезе, ако то није било предмет тужбеног захтева. Судска одлука не може на општи начин регулисати понашање странака у будућности, јер се такве ситуације регулишу општим актом, по правилу законом, а судске одлуке се увек односе на оно спорно чињенично стање које је претходило судској одлуци. На основу чл. 145. ст. 2. Устава РС „судске одлуке се заснивају на Уставу, закону, потврђеном међународном уговору и пропису донетом на основу закона.“

Сходно наведеном, када се тужени позвао на ништавост своје обавезе, а тужилац такав навод оспорио, суд је био дужан да оцени да ли је тужени пружио ваљано образложење и предложио релевантне доказе за такав навод. Тужени није ништа од тога урадио, а првостепени суд је чак одбио да по предлогу тужиоца изведе доказе које је тужилац предложио (нпр. да прибави изјашњење да ли је тужени у складу са статутарном обавезом прибавио претходну сагласност надлежног правобранилаштва о законитости уговора). Првостепени суд је потпуну веру поклонио наводима туженог, а ни једном речју није образложио зашто није прихватио став тужиоца да нема ништавости, одн. да евентуална ништавост обавезе туженог не искључује његову одговорност.

Ништавост уговорне или друге обавезе је најтежи облик ограничења слободе уговарања, као основног принципа облигационог права (чл. 10. ЗОО), али и као граница у којој се могу уопште на правно ваљан начин преузимати обавезе, било да се ради о уговорним или јавно преузетим обавезама. Ништавост преузете обавезе је крајња одбрана државе од незаконитих правних

послова, па у праву важи правило да преузету обавезу увек треба тумачити у циљу одржања обавезе на снази (*in favorem negotii*). У том смислу је и одредба чл. 103. ст. 2. ЗОО да ће, ако је закључење уговора забрањено само једној уговорној страни, уговор опстати на снази ако у закону није шта друго предвиђено за одређени случај, а страна која је повредила законску забрану сносиће одговарајуће последице. Чак и уколико би, након спроведеног доказног поступка, суд утврдио да је одредба чл. 5. предметног уговора (као и обавеза туженог из Генералног плана града Новог Сада) противна неком принудном пропису, јавном поретку или добрим пословним обичајима, а у смислу чл. 103. ст. 1. ЗОО, био би дужан да утврди да ли има места примени чл. 103. ст. 2. ЗОО, јер се забрана односи на обавезу само једне уговорне стране. Тужилац сматра да би тада суд морао да води рачуна о примени чл. 107. тада важећег Статута града Новог Сада (из 2002, с тим што је пречишћен текст Статута објављен у „Службеном листу града Новог Сада“ бр. 43 из 2008.), те да води рачуна да ли постоји кривица туженог за евентуалну ништавост обавезе коју је преузео.

Према чл. 108. ЗОО „уговарач који је крив за закључење ништавог уговора одговоран је свом сауговарачу за штету коју трпи због ништавости уговора, ако овај није знао или према околностима није морао знати за постојање узрока ништавости“. То је основ за уговорну одговорност, али имајући у виду правило забране проузроковања штете из чл. 16. ЗОО, који се односи и на деликтну одговорност, јасно је да је то основ и за деликтну одговорност туженог према тужиоцу.

Обавеза туженог да саобраћајне трасе у градском и приградском саобраћају и аутобуска стајалишта уреди у складу са новом локацијом Нове међумесне аутобуске станице АТП Војводина а.д. Нови Сад, није противна ниједном принудном пропису, јавном поретку или добрим пословним обичајима, нити претпоставља обавезу туженог да створи монополски положај за тужиоца, јер таква обавеза туженог не проистиче из чл. 5. наведеног уговора. Одредба чл. 14. ЗОО стипулисана је у време када није постојао *lex specialis* из области регулисања права конкуренције, па се правила о противправном понашању у погледу права конкуренције морају тумачити према важећој законској одредби која је ово питање регулисала у време закључење уговора, тј. према чл. 15. Закона о заштити конкуренције (злоупотреба доминантног положаја на тржишту), а што није у надлежности привредног суда већ Комисије за заштиту конкуренције. У том смислу се предметни уговор не може огласити ни делимично ни у целости ништавим, позивајући се на злоупотребу права конкуренције.

У погледу правила о одређивању висине накнаде штете важе правила, чији су темељи постављени још у римско доба (*lex Aquilia*), као и кроз преторске едикте. Основно правило код накнаде штете је да се штета досуђује у оној висини како би оштећени поново имао ону имовину као да се штета није десила, одн. досуђује се она висина накнаде која омогућава оштећеном да дође у позицију пре него што се штета десила (*restitutio in integrum*). У правној теорији се то означава као позитивни интерес оштећеног код одмеравања висине штете. Тужилац сматра да је целисходно да се цитира Коментар Закона о облигационим односима, књига прва, главни редактор проф. др Слободан Перовић, Савремена администрација, 1985, 441-

443, где се у коментару чл. 190. наводи: „Наша судска пракса и правна наука (в. на пример О. Станковић, Накнада имовинске штете, Београд, 1968) су се још пре доношења ЗОО углавно определиле за износ проузроковања штете као основни критеријум према коме се одређује износ накнаде штете. ЗОО је тај критеријум управо и санкционисао. То произилази не само из овог члана (чл. 190.) него и из чл. 189. ... Наведени критеријум се примењује када се накнада штете одмерава у новцу, а и када се одмерава у природи. Према томе, када се накнада штете одређује у новцу, онда она треба да обухвати целокупну штету, тј. и обичну штету и измаклу корист (в. чл. 189. и коментар уз њега) и да по висини буде једнака висини проузроковане штете (процењеној) у новцу. Овај начин накнаде штете почива на идеји еквивалентности, као једном од видова испољавања начела једнаке вредности давања (в. чл. 15. и коментар уз њега) (нагласио В.Д.). С друге стране, када се накнада штете одређује у природи, онда она треба такође да обухвати целокупну штету, тј. и обичну штету и измаклу корист и да по износу буде једнака износу проузроковане штете утврђеном у природи (о овом виду накнаде штете види чл. 189. и коментар уз њега). Овај начин накнаде штете почива на идеји давања ствари исте врсте, количине и квалитета са оштећеним стварима, као виду испољавања начела једнаке вредности давања (в. чл. 15. и коментар уз њега). Оба начина накнаде штете доводе до потпуне накнаде штете. Мада један од њих почива на идеји еквивалентности, а други на идеји давања ствари исте врсте, количине и квалитета са оштећеним стварима, обе се могу подвести под појам комутативне правде (в. чл. 15. и коментар уз њега). Досуђивање потпуне накнаде или, другим речима „у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње или пропуштања“ представља основно правило нашег облигационог права санкционисано овим чланом.“

Домаћа судска пракса и правна наука (Станковић Обрен, Накнада имовинске штете, Београд, 1968.) су се још пре доношења ЗОО определиле ЗА ИЗНОС ПРОУЗРОКОВАНЕ ШТЕТЕ као основни критеријум према коме се одређује износ накнаде штете. ЗОО је тај критеријум управо и санкционисао. То произилази не само из члана чл. 190. ЗОО, него и из члана 189. ЗОО. Наведени критеријум се примењује и када се накнада штете одмерава у новцу, а и када се одмерава у природи. Према томе, када се накнада штете одређује у новцу, онда она треба да обухвати целокупну штету, тј. и обичну штету и измаклу корист у смислу чл. 189. ст. 1. ЗОО. и да по висини буде једнака висини проузроковане штете изражене у новцу. Досуђивање потпуне накнаде или, другим речима, у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње или пропуштања, представља основно правило нашег облигационог права санкционисано овим чланом. Изузеци од њега предвиђени су у ст. 4. чл. 189. чл. 191. и 192. ЗОО. Али, да би се досудила потпуна накнада штете, висина накнаде се мора одредити, у највећем броју случајева, према ценама које владају у време доношења судске одлуке - када се ради о накнади штете у новцу, односно у време које одговара конкретном случају проузроковања штете - када се ради о накнади штете у природи (ст. 2. чл. 189. ЗОО). Такође, да би се добила потпуна накнада, суд ће, уколико су наступиле, узети у обзир и околности које су наступиле после проузроковања штете.

Према наведеном, суд је био дужан да доказним поступком, по предлогу тужиоца, тако руководи да се утврди ПОТПУНИ ИЗНОС ПРОУЗРОКОВАНЕ ШТЕТЕ. Потпуни износ проузроковане штете по самом појму садржи сву ону штету (стварну штету и измаклу корист за оштећеног) која је настала за оштећеног, и то према ценама на дан пресуђења. У пракси се датум пресуђења изједначава са датумом вештачења, под условом да између ова два датума није протекао значајнији период времена, који би искривио слику о потпуној накнади штете. Тужилац је већ објаснио да је првостепени суд учинио битну повреду правила поступка јер је онемогућио тужиоца у доказивању висине штете, с тим што тужилац сада прецизира да се ова повреда правила поступка односи и на одбијање суда да се утврди колика је висина штете на дан пресуђења.

Ограничење које је првостепени суд поставио да тужени не одговара за штету после 01.12.2011. представља *contradictio in adjecto* самом појму потпуне накнаде штете. Правно је немогуће применити начело потпуне накнаде деликтне штете и истовремено временски ограничити да тужени не одговара за штету после одређеног датума. То је правно немогуће чак и када се првостепени суд позива на селективно цитиране делове образложења пресуде Врховног касационог суда Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013, јер наведена пресуда не може бити извор права за спорни однос у овом парничном предмету.

Колико је правни став првостепеног суда екскулпаторан за туженог показује и недоследна примена ставова из цитиране пресуде Врховног касационог суда Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. Наиме, у наведеној пресуди утврђена је одговорност туженог за уговорну штету према АТП Војводина а.д. Нови Сад и то за штету (пре свега измаклу корист) која је настала до 01.12.2011. Како се тужбени захтев тужиоца односи и на штету коју је за тужиоца настала до наведеног датума, није јасно како је могуће да је првостепени суд извео закључак да не постоји деликтна одговорност према тужиоцу.

Тужилац даље указује да ништавост, чак и да је суд на ваљан начин утврдио, не може да ослободи туженог одговорности за насталу штету и то не само до 01.12.2011, већ и за период после тога. Тужилац је дао образложење да се евентуална забрана која би довела до ништавости уговорне обавезе туженог не односи на обавезу туженог из Генералног плана града Новог Сада, као и да је једино тужени, ако постоји ништавост, одговоран за исту. Одредба чл. 108. ЗОО не познаје временско ограничење одговорности деликтне обавезе туженог.

Првостепени суд је, иако је израдио пресуду на 46 страница, практично пропустио да наведе разлоге зашто је одлучио да је тужбени захтев неоснован. Ово је самосталан разлог за укидање првостепене пресуде из чл. 374. ст. 2. т. 12. ЗПП. Другостепени суд је одлучујући по жалби избегао да се изјасни о главном спорном правном питању да ли постоји деликтна одговорности туженог. Првостепени суд је погрешно применио и правило о терету доказивања из чл. 229-231.

ЗПП, што је жалбени разлог из чл. 374. ст. 1. ЗПП, а другостепени суд се о овој повреди правила поступка није изјаснио. Тужилац је у жалби навео и да је погрешно примењена одредба чл. 12. ст. 2. ЗПП, али се ни о овом жалбеном разлогу другостепени суд није изјаснио. Исто се односи и на битну повреду одредби парничног поступка постоји у делу погрешне примени правила о вештачењу (чл. 259-273. ЗПП).

Првостепени и другостепени суд су погрешно применили материјално право када су одбили тужбени захтев по основу непостојања уговорне одговорности туженог за повреду уговорне обавезе, иако се тужбени захтев заснива на деликтној одговорности туженог. У том смислу неосновано је позивање суда на непостојање активне легитимације тужиоца и пасивне легитимације туженог јер јер одредбом чл. 154. ст. 1. ЗОО одређено да свако ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице. У том смислу, терет доказивања да је до штете дошло без кривице туженог пада на туженог, а не на тужиоца. Судови су погрешно применили и правила из чл. 189. и 190. ЗОО када нису досудили тужиоцу накнаду потпуне штете и то како у делу стварне штете, тако и измакле користи. Судови су погрешно закључили да је обавеза туженог ништава, не наводећи који је разлог ништавости у смислу чл. 103. ст. 1. ЗОО. Овај суд је погрешно применио материјално право када није применио чл. 103. ст. 2. и чл. 108. ЗОО, за случај да је утврдио ништавост обавезе туженог, али је тада био у обавези да образложи како је закључио да је обавеза туженог из Генералног плана града Новог Сада ништава.

Првостепени и другостепени судови су уместо материјалног права пресуде засновали на унапред формираном правном ставу да тужени није одговоран за штету тужиоцу. Као „чаробну формулу“ за ослобађање одговорности туженог судови су користили синтагме да тужилац није активно легитимисан а тужени да није пасивно легитимисан за тужбени захтев по основу накнаде штете, те да не постоји уговорна одговорност туженог према тужиоцу. Као крунски „аргумент“ за непостојање обавезе туженог по основу настале штете тужиоцу, судови су се позвали на решено претходно правно питање да је уговорна обавеза туженог из чл. 5. уговора од 8.5.2006. ништава. О деликтној одговорности туженог по основу обавезе из измењеног Генералног плана града Новог Сада нема ни речи, као ни о обавези туженог да посебно води рачуна да као орган власти не може се ослобађати обавеза позивањем на ништавост сопствених уговорних обавеза.

Позиција тужиоца у свему личи не само на жртву у смислу чл. 34. Конвенције о људским правима и основним слободама, већ и на жртву коју је поднео Ђордано Бруно, када је суд инквизиције (састављен од стране најугледнијих правника и теолога тог времена) тражио да буде „осуђен веома благо и без проливања крви“. У случају Ђордана Бруна то је значило да је осуђен да буде спаљен на ломачи. Пресуда је изречена док је Ђордано Бруно клечао на коленима и док је гледао суд инквизиције, уз његов коментар: „Очигледно је да сте се ви који

сте изrekli пресуду много више уплашили него ја који сам је примио“. Тужилац је имао нешто више среће него Ђордано Бруно (што је и логично за очекивати имајући у виду временску дистанцу од преко 4 века) и није осуђен на спаљивање на ломачи, али су се судови уместо тога позвали такође на веома „благу осуду“ наводећи да је правни основ обавезе туженог ништав, ослобађајући туженог било какве одговорности за морално и материјално уништење тужиоца. Против тужиоца су покренути кривични поступци (као „награда“ за инвестирана средства у новоизграђену аутобуску станицу), а сама његова инвестиција је услед покретања стечаја над привредним друштвом АТП „Војводина“, над зависним друштвима „Мансоор“ доо и „Мансоор Аггар“ доо, који су гарантовали за обавезе АТП „Војводина“, као и услед оптерећења приватне имовине тужиоца по основу јемства за обавезе наведених привредних друштава, потпуно је обесмишљена. Тужилац не само што је изгубио постојећу имовину, већ је од стране туженог онемогућен у остваривању добити коју би по редовном току ствари остварио. Ђордано Бруно је осуђен на физичку, а тужилац на цивилну смрт. Тужилац је пре наведене инвестиције био један од најуспешнијих пословних људи у држави, послујући капиталом који су он и његов отац створили и за који се у свако доба може утврдити порекло. Након поступања туженог, тужилац је изгубио не само имовину, већ и послови углед и пословни изглед и могућност да ће убудуће моћи успешно да послује, чиме му је нанета и нематеријална штета. Ово је јасно свима, укључујући и Савет за борбу против корупције, Агенција за борбу против корупције, Европски савет, свима, осим првостепеном и другостепеном суду.

Тужилац предлаже да ревизијски суд усвоји ревизију и преиначи другостепену пресуду, тако да усвоји жалбу тужиоца, укине првостепену пресуду (пресуда Вишег суда у Новом Саду П. 249/2011 од 27.12.2017.) у ст. 2. и 3. изреке и врати је првостепеном суду на поновно одлучивање.

Београд, 14.12.2018. г.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
 АПЕЛАЦИОНИ СУД У НОВОМ САДУ 07. 11. 2018
 Посл.бр. Гж-1556/18
 Дана: 9.10.2018.године
 НОВИ САД

ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ
 Предато лично, поштом преносом
 обично дана _____ Рш
 Примерака _____
 07. 11. 2018
 Таксиран _____
 Мањак таксе од _____
 Број _____ 201 _____
 Време: _____

У ИМЕ НАРОДА!

Апелациони суд у Новом Саду, као другостепени грађански суд, у већу чији је председник судија Шалић Душица, а чланови судије Бајић Верица и Дивнић Јасмина, у правној ствари тужиоца Девих Илије из Београда, Улица виле Равиојле бр. 9, кога заступају пуномоћници Добрић Владимир и Ђокић Небојша, адвокати из Београда, против туженог Града Новог Сада, кога заступа Правобранилаштво Града Новог Сада, ради накнаде штете, одлучујући поводом жалбе тужиоца против пресуде Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. П-249/2011 од 27.12.2017.године, на седници већа одржаној дана 9.10.2018.године, донео је

ПРЕСУДУ

Жалба тужиоца **се одбија**, па се пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. П-249/2011 од 27.12.2017.године, **потврђује**.

Образложење

Побијаном пресудом је одбијен приговор литиспендеције. Одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да тужиоцу на име накнаде материјалне штете исплати износ од 15.940.056.654,10 динара са затезном каматом на износ од 13.454.098.934,08 динара почев од 1.1.2017.године до исплате, трошкове парничног поступка по ТТ и АТ колико буду износили, као и накнаду по основу нематеријалне штете у износу од 20.000.000,00 динара и по основу повреде угледа и части износ од 30.000.000,00 динара тј. укупно 50.000.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења па све до исплате, све у року од 15 дана од дана извршности пресуде, под претњом извршења. Обавезан је тужилац да туженом на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 3.036.300,00 динара, у року од 15 дана под претњом извршења.

Жалбу је благовремено изјавио тужилац, путем пуномоћника, из свих разлога прописаних чл. 373 ст. 1 ЗПП, са предлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати на поновно суђење. У жалби се истиче да је првостепена пресуда захваћена битном повредом правила поступка из чл. 374 ст. 2 тач. 12 ЗПП, да је првостепени суд пропустио да, услед погрешног резонувања о томе шта је основ тужбеног захтева за накнаду штете, да образложење за непостојање вануговорне одговорности туженог за насталу штету тужиоцу, јер тужилац инсистира да је овде реч о деликтној, а не уговорној одговорности за штету. Затим, да је пропустио да правилно утврди чињенично стање у погледу висине накнаде штете, услед пропуста у извођењу доказа вештачењем и неизвођења доказног поступка до краја када је реч о усаглашавању вештака економско-финансијске и машинске струке. Коначно, оспорава се примена

материјалног права и закључак првостепеног суда према ком нема активне, односно пасивне легитимације странака у спору, што је био разлог за одбијање тужбеног захтева. Предлог је да се првостепена пресуда укине и предмет врати на поновно суђење првостепеном суду. Изјављена је и допуна жалбе у којој се тужилац позива на праксу Међународног суда за људска права, те поновно истиче постојање деликтне одговорности туженог, и указује на сразмере штете коју је тужилац трпео услед понашања туженог. Нису тражени трошкови другостепеног поступка.

У одговору на жалбу, заступник туженог је побијао наводе жалбе тужиоца. Подржава се закључак првостепеног суда у погледу разлога за непостојање активне, односно пасивне легитимације странака.

Жалба тужиоца је неоснована.

Испитујући побијану пресуду у границама разлога наведеног у жалби, пазећи по службеној дужности на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1 до 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 72/2011 и 55/2014), и на правилну примену материјалног права, сходно члану 386 став 3 ЗПП, овај суд је установио да иста није захваћена битном повредом правила поступка, те да је чињенично стање правилно и потпуно утврђено, а материјално право правилно примењено.

Првостепени суд утврђује следеће чињенично стање:

Агенција за приватизацију Р. Србије и тужилац су закључили уговор о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције у Београду дана 30.7.2004.године, којим је, у складу са Законом о приватизацији и Уредбом о продаји капитала и имовине јавном аукцијом, Агенција за приватизацију продала 70% друштвеног капитала субјекта приватизације Друштвено аутотранспортног предузећа „Војводина“ Нови Сад, на аукцији одржаној дана 27.7.2004.године. Део 30% од укупног износа капитала субјекта је пренет на запослене, без накнаде. Утврђује се садржина тог уговора. Између осталог, друштвени капитал субјекта је процењен на 264.822.000,00 динара, а купац је купио друштвени капитал по цени од 290.000.000,00 динара односно 3.975.603,50 евра према курсу евра на дан 30.7.2004.године. Уговорена је исплата цене у 6 једнаких годишњих рата, у динарској противвредности. Годишња рата износи 662.600,58 евра. Обавезан је купац да инвестира у субјекат приватизације у основна средства, да током 5 година обезбеди континуитет пословања предузећа у основној делатности за које је регистровано, одређена су ограничења за продају основних средстава субјекта, а обавезан је и да врати национализовану имовину која је у саставу субјекта приватизације. Сходно наведеном уговору, исте уговорнице су закључиле дана 5.8.2004.године уговор о инвестиционом улагању, којим се купац, овде тужилац, обавезао да инвестира у Друштвено предузеће „Војводина“ Н. Сад у року од 12 месеци у износу од 74.207.000,00 динара и то у основна средства. Уговорена су средства обезбеђења. Наведена улагања су извршена према потврди овлашћеног ревизора и тиме је извршена обавеза тужиоца као купца из уговора о продаји друштвеног капитала, а која се односи на инвестициона улагања.

Надаље се утврђује да је тужилац као директор АТП „Војводина“ ад Нови Сад, упутио писмо о својим намерама градоначелнику Града Новог Сада Гојковић Маји писано дана 1.2.2005.године. Истим је обавестио Град да је предузеће сачинило план да се на парц. бр. 3351 и 3352/1 изгради аутобуска станица за међумесни, међурепублички и међународни саобраћај, бензинска станица, адекватан паркинг простор за аутобусе, такси возила и путничка возила, управна зграда, службе за технички преглед и

перионица, хотел и продајни центар и сервис „Сетре“ и „Мерцедеса“ за Србију и Црну Гору. Градоначелник и Градско веће Новог Сада су 10.2.2005.године донели закључке, према којима је задужен ЈП „Завод за изградњу Града“ да у име Града координира послове из надлежности Завода, а ради реализације идејног пројекта за изградњу аутобуске станице за међумесни и међународни саобраћај, као и да обезбеди израду саобраћајне студије која ће показати оправданост локације комплекса АТП „Војводина“ са становишта постојећих и нових саобраћајних коридора за јавни саобраћај. Дата је сагласност за изграду технолошког пројекта аутобазе и аутостанице за АТП „Војвoдину“. Град, односно градоначелник Гојковић Маја и АТП „Војводина“ су закључили уговор дана 8.5.2006.године, којим су уредили међусобна права и обавезе у погледу обезбеђивања нове међумесне аутобуске станице у објекту који ће градити АТП „Војводина“, чиме ће се створити услови за измештање приградског терминала са Рибље пијаце на локацију садашње међумесне аутобуске станице, као и услови за измештање садашње међумесне аутобуске станице на нову локацију, у складу са Генералним планом. Уговорнице су сагласне да АТП „Војводина“ сопственим средствима изгради објекат за нову међумесну аутобуску станицу на простору радне зоне „Север 2“ на парц. бр. 3351 К.о Нови Сад 1, на земљишту чији је корисник. Град се обавезао да након што АТП „Војводина“ добије употребну дозволу за новоизграђени објекат међумесне аутобуске станице, регулише аутобуски саобраћај и да трасе линија у градском и приградском саобраћају и аутобуска стајалишта уреди у складу са новом локацијом. У допису од 20.7.2005.године сачињеном поводом прихватања писма о намерама АТП „Војводина“ градоначелник је закључио да одлука о измештању терминала међуградске аутобуске станице у Новом Саду представља дугорочну оријентацију и трајног је карактера, да ће се пресељење терминала међуградске аутобуске станице спровести након изградње објекта аутобазе и аутостанице на парц. 3351 и 3352/1 К.о Нови Сад 1, на којима ће се наставити обављање делатности међуградске станице на новој локацији.

Утврђено је да су према Генералном плану Града Новог Сада до 2021.године планиране две локације међумесне аутобуске станице и то једна код Железничке станице и друга на парцели бр. 3351 К.о Нови Сад 1 у радној зони Север 1. Скупштина Града је на седници од 3.3.2006.године донела одлуку: Локација међуградске аутобуске станице и приградског терминала, у којој се наводи да ради измештања приградског терминала са Рибље пијаце на локацију садашње међуградске аутобуске станице, међуградска станица ће се градити на простору радне зоне Север 2 на парц. бр. 3351 К.о Нови Сад 1. Дана 28.2.2007.године Градска управа за урбанизам и стамбене послове је донела решење којим је издата употребна дозвола за прву фазу комплекса аутотранспортног предузећа са двонаменским склоништем, перонима и надстрешницом, паркинг простором, на углу Сентандрејског пута и Пута новосадског партизанског одреда на парц. бр. 3351 К.о Нови Сад 1. Градска управа за саобраћај и путеве је одредила да је за међумесни и међународни саобраћај почетно и крајње стајалиште нова аутобуска станица, те одредила да се стара аутобуска станица на Булевару Јаше Томића бр. 6 користи искључиво за приградски превоз путника. Градска управа за инспекцијске послове је донела закључак којим је наложено ЈГСП да поступи по решењу којим му је наложено да аутобуску станицу на Булевару Јаше Томића бр. 6 стави у функцију аутобуског терминала искључиво за приградски превоз путника.

Надаље је утврђено да је АТП „Војводина“ започело са обављањем делатности пружања станичних услуга, али да делатност није испунила очекиване резултате, јер се међумесни и међуградски превоз и даље обављао са поласцима и доласцима преко старе аутобуске станице.

Иако је то била његова уговорна обавеза, да омогући измештање саобраћаја на нову станицу, тужени исту није испунио. Дотадашња станица није престала са радом, а рад нове није био у очекиваном обиму. То се одразило на пословне резултате АТП

„Војводине“ која је пословала са губитком. Пословни приходи су у 2008.године били мањи за 70% у односу на 2007.годину. Имајући у виду однос укупних обавеза и вредности обртне и сталне имовине, привредно друштво је постало несолвентно и презадужено у високом степену. Истовремено, тужилац је према уговору о продаји друштвеног капитала од 30.7.2004.године имао обавезу да исплати цену у 6 годишњих рата, а исплатио је 4 рате, не и пету и шесту, које није исплатио ни у накнадно остављеним роковима. Нису испуњене ни обавезе из Социјалног програма, ни у накнадно остављеним роковима. Како купац није испунио обавезе, Агенција за приватизацију је Одлуком од 23.12.2008.године констатовала да се уговор о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције субјекта приватизације АТП „Војводина“ ад сматра раскинутим због неиспуњења, истеком накнадно остављеног рока, у складу са чл. 41 Закона о приватизацији. Агенција је донела одлуку о преносу капитала АТП „Војводина“ из Новог Сада Акцијском фонду дана 12.1.2009.године, у износу од 70% друштвеног капитала предузећа.

АТП „Војводина“ ад је поднело тужбу Трговинском суду у Новом Саду против Р. Србије, Града Новог Сада и ЈГСП Нови Сад, ради накнаде штете, због неизвршавања уговорних обавеза, у ком поступку је Девић Илија учествовао као умешач. Захтев је првостепено одбијен, а потом је Привредни апелациони суд укинуо пресуду у односу на Град Нови Сад, а потврдио у односу на друга два тужена. Након тога је Привредни суд донео првостепену пресуду којом је обавезао Град Нови Сад да тужиоцу АТП „Војводина“ ад исплати дуг и трошкове поступка. Привредни апелациони суд је наведену пресуду потврдио. Поводом ревизије туженог и захтева за заштиту законитости Врховни касациони суд је одлуком бр.Прев-58/2013 и Пзз-1/2013 од 9.5.2013.године, преиначио првостепену и другостепену пресуду делимично одбијајући тужбени захтев, налазећи да су обе уговорнице биле несавесне.

Решењем Трговинског суда Ст-27/08 од 15.12.2008.године покренут је поступак стечаја над АТП „Војводина“ ад Нови Сад. Дана 29.6.2011.године стечајни управник је поднео план реорганизације. Назив субјекта је брисан и уписан нов назив Аутотранспортно предузеће Војводина акционарско друштво Нови Сад, Пут новосадског партизанског одреда 1а.

Надаље, тужилац је био власник фирми „Мансоор“ доо и „Мансоор аграр“ доо Београд, у којима је био оснивач са 100% удела, над којима је отворен стечај. Наиме, ове фирме су као јемци гарантовале за враћање кредита по уговорима о кредитима које је АТП „Војводина“ ад Нови Сад закључивала са банкама. Гаранције су обухватале непокретности у власништву тих фирми (у Београду и Крчедину). Поред тога, тужилац је лично, својом имовином, гарантовао као јемац враћање кредита по уговорима које је АТП „Војводина“ ад Нови Сад закључивала са банкама. Садржину уговора о кредиту и уговора о јемству првостепени суд утврђује. Јемчева заложена имовина (радило се о непокретностима у Крчедину), је продата по цени од 350.000 евра ради намирења потраживања Панонске банке. Процењена вредност тих непокретности је 427.587,00 евра. Тужилац је био јемац за кредите узете за потребе АТП „Војводина“ ад Нови Сад, код Чачанске банке, услед чега је одређено извршење на његовим непокретностима у Новом Сланкамену. Наведене фирме тужиоца су отишле у стечај услед немогућности сервисирања дугова.

Утврђено је да је тужилац поднео пријаву потраживања против стечајног дужника Аутотранспортно предузеће Војводина акционарско друштво Нови Сад, дана 30.1.2009.године по уговору о јемству. Поднео је и тужбу Привредном суду у Новом Саду против АТП „Војводина“ у стечају, ради утврђивања основаности потраживања. Захтев је правноснажно одбијен, али је у поступку пред истим судом утврђено потраживање фирме тужиоца „Мансоор аграр“ доо Београд.

Привредни апелациони суд је у предмету по тужби тужиоца ЈГСП против тужених Град Нови Сад и АТП „Војводина“ ад Нови Сад донео пресуду којом је

утврђено да је ништава одредба уговора закљученог између тужених од 8.5.2006.године, а којом је одређено да ће се обезбеђењем нове међумесне аутобуске станице створити услови за измештање приградског терминала са Рибље пијаце на локацију садашње међумесне аутобуске станице, као и услови за њено измештање на нову локацију у складу са Генералним планом. Ревизија туженог АТП „Војводина“ у том спору је одбијена.

Тужилац у овом спору потражује изгубљену добит од пословања аутобуске станице од 1.3.2007.године до 31.12.2014.године у износу од 1.712.225.206,71 динар са каматом у износу од 981.091.311,78 динара на дан 1.4.2015.године. Ова изгубљена добит обухвата добит од пословања станице, приходе од полазака аутобуса, од закупа, изнајмљивања рекламног простора, док је очекивана добит од пословања сервиса за период од 1.3.2007.године до 31.12.2014.године 417.382.000,00 динара односно 3.475.275,00 евра. Утврђен је и очекивани приход предузећа „Мансоор“ доо. Тужилац потражује штету од продатог земљишта и закупнину за пољопривредно земљиште у Новом Сланкамену за период од 1.3.2007.године до дана вештачења 5.5.2017.године у износу од 18.639,84 евра, а због неиздавања земљишта у Крчедину у износу од 138.361,20 евра. Укупно 234.588,04 евра.

Уставни суд је одлуком Уж-4892/10 од 20.10.2015.године одлучујући по уставној жалби АТП „Војводина“ ад и овде тужиоца, одбио уставну жалбу изјављену против пресуде Врховног касационог суда Прев-58/2013 и Пзз-1/2013 од 9.5.2013.године.

На овако утврђено чињенично стање, првостепени суд је правилно применио материјално право.

Побијана пресуда не садржи нејасноће и у том смислу није захваћена битном повредом правила поступка из чл. 374 ст. 2 тач. 12 ЗПП. Првостепени суд је ценио основаност тужбеног захтева са становишта уговорне одговорности за штету, базирајући своје разлоге за одбијање тужбеног захтева на томе, иако тужилац накнаду штете у овом поступку не темељи на постојању основа за уговорну, већ вануговорну одговорност. Када се има у виду да су релевантне чињенице утврђене, и како је тужбени захтев и по ставу овог суда неоснован, нису постојале сметње за доношење одлуке као у изреци другостепене пресуде из разлога који следе.

Тачно је, дакле, да је тужилац током поступка, а на томе инсистира и у жалби, базирао одговорност туженог за штету на деликтној, односно вануговорној одговорности за штету. Жалба садржи исцрпно образложење овог правног става позивом на различите теоријске наводе када и како настаје деликтна одговорност за штету. Но, питање одговорности туженог за штету је овде нужно посматрати у контексту конкретних чињеница. По ставу овог суда, ако би се и говорило о постојању деликтне одговорности у конкретном случају, исто се не би могло посматрати раздвојено од околности самог правног посла, тј. уговора на коме је утемељен правни посао из ког тужилац сматра да потиче штета. Сумарно, тужилац је 2004.године купио 70% удела правног лица у поступку приватизације - Транспортног предузећа „Војводина“ из Новог Сада, потом као директор и заступник правног лица организовао исто као АТП „Војводина“ АД Нови Сад, те у фебруару 2005.године упутио изражену намеру у писму тадашњем градоначелнику Новог Сада о томе да има намеру да на парцелама на Путу партизанског одреда 1а, где је и седиште правног лица, изгради аутобуску станицу за међумесни, међурејублички и међународни саобраћај, која би укључивала и низ пратећих објеката (бензинску станицу, паркинг места, хотел, управну зграду, зграде за технички преглед и друго). Градоначелник и Градско веће су то прихватили, дајући одговарајуће налоге градским предузећима ради спровођења те намере. Дакле, изражена намера и поступање Града значили су постојање таквог

договора. Управо тим поводом дана 8.5.2006.године је закључен уговор између АТП „Војводине“ Нови Сад и Града, којим је предвиђено да ће тужилац сопственим средствима изградити аутобуску станицу, а тужени створити услове за измештање приградског саобраћаја на локацију међумесне аутобуске станице, као и истовремено измештање међумесног аутобуског саобраћаја на нову аутобуску станицу. Нема никакве дилеме да је тако било уговорено, па је неосновано другачије тумачење које током поступка износи тужени, понављајући то и у одговору на жалбу. Потоњим пресудама пред Привредним судом у којима су странке биле АТП „Војводина“ Нови Сад и тужени, уз учешће овде тужиоца као умешача, утврђена је ништавост уговорног дела обавезе туженог у вези измештања међумесног и међународног саобраћаја са постојећих локација на нову локацију. Одредба чл. 5 уговора на којој инстира тужилац, када тврди да иста није била домет утврђене ништавости, је заправо ближе регулисала метод извршења уговорне обавезе туженог, у смислу уговореног да се „створе услови за измештање“ (члан 1. уговора), будући да се чланом 5. уговора ближе регулише како ће се то измештање извршити, а то је регулисањем аутобуског саобраћаја путем траса линија и уређењем аутобуских стајалишта од стране градских предузећа. Без основа је истицање тужиоца да ова одредба није ништава, у једном ширем контексту, будући да је јасно да из пресуде Врховног касационог суда у спору АТП „Војводине“ Н. Сад и туженог, бр. Прев 58/2013 од 9.5.2013.године следи да је закључени уговор ништав у погледу уговарања саме интенције да се саобраћај измести на нову локацију, а градском саобраћајном предузећу онемогући да даље врши послове саобраћаја међумесног карактера који би сад били у потпуности пребачени на нову локацију, односно АТП „Војводину“. Ако је, дакле, као што јесте, одредба чл. 5. уговора само ближе регулисала метод тог измештања са становишта обавезе туженог из тог уговора, онда је јасно да се у ширем смислу, па и у форми претходног питања, може сматрати да је и та одредба ништава, јер је у склопу тог уговарања које је било недозвољено.

Иако жалилац упорно инсистира на томе да се овде ради о деликтној одговорности, чињеница је да и он током поступка, па и у самим тужилачким тврдњама у жалби полази од постојања кривице, али везано за пропуштање испуњења обавеза туженог из уговора од 8.5.2006.године. Зато се овде не може поједностављено посматрати постојање деликтне одговорности, када је неспорно да тужилац своје наводе о постојању штете темељи на пропуштању туженог да испуни уговорне обавезе. Ако је то тако, онда се налазимо на терену тумачења уговорних одредби и, у том смислу, чињенице да је уговор у погледу намере странака да изместе саобраћај на нову аутобуску станицу, утврђен ништавим. Односно, такво уговарање је оцењено као недозвољено. Међутим, за разлику од поменутог спора, где је утврђена ништавост, и спора где је тужилац било предузеће АТП „Војводина“ Н. Сад, овде се мора имати у виду да је тужилац физичко лице које тужбом захтева штету по неколико различитих видова штете, сматрајући да је Град довео до тога да се услед нереализације уговорне обавезе, тужиоцу, као физичком лицу, нанесе штета. Дакле, о штети која је потицала из неиспуњења уговора, одлучивано је у другим поступцима, где је тамошњи тужилац један од уговарача. Овде се ради о спору физичког лица, које је било уговарач само у уговору закљученом у поступку приватизације. Ради се о штети у смислу пословних губитака, као и нематеријалној штети. Не стоје наводи тужиоца да је код туженог постојала намера за настанак штете тужиоцу, у смислу постојања деликтне одговорности. Нема никаквог основа за такав закључак, ако се пође од тога да је приликом уговарања Град заправо имао намеру да регулише обављање аутобуског саобраћаја који је у то време био једним делом на Рибљој пијаци, а другим делом на аутобуској станици у непосредној близини Железничке станице, и то у незавидним условима. Дакле, то је у извесном смислу био интерес грађана Новог Сада, да се одвијање тог саобраћаја прилагоди потребама грађана, као и да се осавремени. У том

смислу, нема баш никаквог резона да је постојало намерно, па ни малициозно поступање Града које је довело до настанка штете тужиоцу. Нема ни основа за закључак да је тужени поступао са грубом непажњом, јер није водио рачуна у погледу своје обавезе на начин на који би сваки савесни субјекат обавезе водио рачуна. Овде жалба повезује уговорну и вануговорну одговорност, а исто би ипак остало у домену одговорности уговарача. С тим у вези, тужени у жалби поново отвара питање ништавости уговарања АТП „Војводине“ Н. Сад и Града, те истиче да АТП „Војводина“ Н. Сад није имао могућност да утиче на формулацију и садржину уговорних одредби, што није тачно, будући да је несумњиво утврђено да је према писму тужиоца и закључку Градоначелника, уговор представљао вољу уговорних страна, односно, постојао је претходни договор уговорница који је касније преточен у уговор. Нити су основани наводи да се предметни уговор не може огласити ништавим, позивом на злоупотребу права конкуренције. О свему томе већ је правноснажно одлучено, а такво уговарање проглашено ништавим. Зато нема резона жалбени навод о погрешном прихватању става о ништавости који је исказан и у првостепеној пресуди, у смислу навода тужиоца да за то нема места јер је нејасно зашто би се проширило дејство решеног правног питања о ништавости исказано у пресуди Врховног касационог суда Прев-58/2013 и П-1/2013 од 9.5.2013.године, јер наводно исто не може имати дејство на тужиоца који није био уговорна страна. Међутим, и сам тужилац образлажући своје право на накнаду штете, наводи да је АТП „Војводина“ Н. Сад објекат проузроковања штете за субјекат, тј. тужиоца лично. Дакле, то право, по његовом ставу, црпи се из уговарања за које је утврђено да је недозвољено. Сходно самом таквом закључивању, илузорно је занемарити постојање ништавости утврђено поводом тог посла.

Исто тако, беспредметно је након правоснажне одлуке у којој је изражен став о ништавости предметног уговарања и несавесности обе уговорне стране, полемисати о томе да је тужени искључиви кривац за закључење таквог уговора, јер је пропустио да затражи мишљење Правобранилаштва пре закључења уговора између Града и АТП „Војводина“ Н. Сад, јер таква обавеза Града као једног од уговарача није ни постојала, сходно одредби чл. 13. Закона о јавном правобранилаштву („Сл. гласник РС“ бр. 43/91), који Закон је важио у време закључења уговора и којом одредбом се прописује да Републичко јавно правобранилаштво даје правним лицима чија имовинска права и интересе заступа, на њихов захтев, правна мишљења у вези са закључивањем имовинско-правних уговора и правна мишљења о другим имовинско правним питањима. Дакле, ради се о давању мишљења на захтев, а не обавези као услову ваљаности правног посла који је закључио Град или неки други орган кога иначе заступа правобранилаштво.

Тужилац током поступка истиче да у ситуацији да је Град испунио своју обавезу, до раскида уговора са Агенцијом за приватизацију не би ни дошло, јер би из пословања АТП „Војводине“ Н. Сад постојала средства за намирање 5. и 6. рате за приватизацију. Тужилац истиче, али неосновано, да је услед радње туженог настала немогућност тужиоца да измирује своје обавезе према Агенцији за приватизацију. Проблем са оваквим резонавањем је то што је сасвим оправдана и логична претпоставка да лице које купује субјекат приватизације има на располагању слободна новчана средства за куповину истог у моменту закључења уговора о приватизацији, па би заправо то лице било одговорно уколико не исплати рате у уговореним роковима, оптимистично се ослањајући на обезбеђење средстава за исплату рата из пословања самог субјекта приватизације (до чега може, али и не мора доћи). Све то је коначно било познато тужиоцу у поступку приватизације, будући да је исто прописано чл. 41 Закона о приватизацији, према ком у случају раскида уговора (до ког према чл. 40 ст. 1

тач. 1 истог Закона долази услед неплаћања рата), купац капитала губи право на повраћај плаћеног износа на име уговорене цене. Дакле, он тако уговара, свестан је тог ризика и на њега пристаје, па то спада у домен пословног ризика тужиоца и доношења пословних одлука приликом приватизације. Зато је неприхватљив жалбени навод о постојању стварне штете за тужиоца по том основу. Са друге стране, чак и да тако није прописано Законом, тужени у овој правној ствари нема никакве везе са спроведеном приватизацијом. Контакти са туженим су уследили након закљученог уговора у поступку приватизације.

Тужилац јесте активно легитимисан за потраживање накнаде штете због раскида уговора са Агенцијом за приватизацију Р. Србије. Моментом кад је Агенција раскинула уговор, штета јесте настала тужиоцу као физичком лицу. Међутим, поступак Агенције јесте директна последица примене Закона о приватизацији (није уплатио последње две рате). Разлог зашто он то није учинио, не може бити основ за обавезивање туженог ни за враћање датог по основу уплаћених рата, ни за враћање средстава уложених у инвестициону градњу. Наиме, за тако нешто нема директне узрочности. Обавезе исплате рата за купопродају је тужилац преузео далеко пре закључења уговора са АТП „Војводина“ Н. Сад – Град Нови Сад. Недостатак средстава је ризик у који је тужилац свесно ушао, ако није имао довољно средстава за обавезу преузету у приватизацији. Последицу неплаћања рата Закон изричито предвиђа, као и то да се тад уплаћени износ не враћа. То што је тужилац очекивао да ће приватизовано правно лице из свог пословања остваривати средства, а он лично, као акционар добит, из које би исплатио рате којима је задужен у приватизацији, не даје основ за обавезивање неког другог субјекта да му такво нереализовано очекивање исплати, јер је прекинут след узрочности као основ надокнаде штете. За оно што је тужилац лично инвестирао, тужени не би био пасивно легитимисан за враћање и то је уложено у правно лице, које је било субјект приватизације.

Потом тужилац истиче да би он, да до кршења уговорних обавеза није дошло, остварио добит из пословања предузећа као већински власник (изгубљена добит у предузећу, изгубљена добит од пословања аутобуске станице, изгубљена добит од продаје аутобуса и рада сервисног центра). За такву врсту захтева пасивно је легитимисана АТП „Војводина“ Н. Сад (које је и сада активно привредно друштво), што правилно закључује првостепени суд, наводећи да су чл. 270, 271. и 275. Закона о привредним друштвима, прописани услови и начин плаћања дивиденде акционарима (што би био тужилац). Тужилац пренебрегава да за накнаду добити мора да се обрати ономе од кога је добит очекивао и ко му у ширем смислу, добит дугује и исплаћује, а то није био Град. Он је као акционар „АТП Војводина“ Н. Сад био у позицији као и други акционари (мањински), а то је значило да право на дивиденду, као облик добити, остварује у складу са Законом о привредним друштвима, од привредног друштва, односно „АТП Војводине“ Нови Сад. Исто тако, сви остали облици накнаде штете, у смислу изгубљене добити (станичне услуге, издавање рекламног простора, изгубљено заступништво „Сетре“ и „Мерцедеса“, издавање пословног простора), све је то зависило од пословања фирме и припадало би по основу изгубљене добити АТП „Војводини“ Н. Сад, а потом из те добити у складу са правилима о подели исте акционарима, па и тужиоцу.

Захтеви усмерени на потраживање тужиоца као већинског акционара из добити коју је требало да оствари АТП „Војводина“ Н. Сад, су погрешно усмерени на туженог. Он би био одговоран у одређеној мери према АТП „Војводина“ Н. Сад, о чему су вођени други поступци у којима је о томе одлучивано, а сва потраживања тужиоца као физичког лица, била би усмерена искључиво на правно лице из чије би добити он

остварио своје потраживање. Не би акционар могао директно да потражује изгубљену добит од трећег лица које сматра одговорним за то што АТП „Војводина“ Н. Сад није остварила добит. Нити је тужилац, као акционар, у пословном односу са Градом, нити се узрочност може директно пренети на правно лице због чије одговорности (овог пута уговорне) АТП „Војводина“ Н. Сад није остварила добит. За ту накнаду изгубљене добити Град Нови Сад је већ обавезан да исплати АТП „Војводина“ Н. Сад, па не би могао истовремено да буде обавезан и на исплату појединачним акционарима.

Неосновано тужилац потражује и накнаду штете по основу изгубљене добити и престанка рада својих предузећа „Мансоор доо“ Београд и „Мансоор Agrar“ доо Београд, базирано на томе да је јемчење имовином ових предузећа за обавезе „АТП“ Војводина Н. Сад довело до пропасти истих. Ради се не само о изгубљеној добити ових предузећа, односно онемогућавања њиховог рада, већ и због продаје пољопривредног земљишта и онемогућавања коришћења земљишта које је било у својини ових предузећа. У овом случају, правилан је закључак првостепеног суда да за овакав захтев тужилац није активно легитимисан. Такав захтев могу поставити само та правна лица, будући да је реч била о имовини тих правних лица. Када је реч о обавезама АТП „Војводина“ Н. Сад из уговора о кредиту за које је јемчио тужилац лично својом имовином, активна легитимација не би била спорна, али овде јесте спорна пасивна легитимација, будући да је тужилац као јемац јемчио за враћање обавеза АТП „Војводина“ Н. Сад по основу уговора о кредиту, па је стога само то предузеће и могло бити тужено за ове обавезе, односно чињеницу да је јемац исплатио обавезе које је преузело предузеће уговорима о кредиту.

Овај суд указује и на то да је дужник по кредитима АТП „Војводина“ Н. Сад, да су јемци правна лица и та правна лица су се обавезала банци да ће исплатити кредитне обавезе дужника, ако овај то не учини. Главни дужник није вратио кредит – то је учинио јемац. Након тога ће јемац стећи, и стекао је, одређена права у односу на главног дужника по кредитима. Али то не значи да јемац стиче било какво право у односу на треће правно лице за које сматра да је, на неки начин, утицало на инсолвентност главног дужника. Код кредита где је јемац тужилац лично, као физичко лице, он је само према повериоцу, банци кредитору, могао да има право на приговоре које би имао главни дужник. Према главном дужнику је стекао исплатом кредита право на регрес, али не и на регрес од неког трећег правног лица које је довело, на неки начин, до ситуације да главни дужник не може да врати кредит.

Свако друго тумачење, и ширење обавезе Града на начин како то перципира тужилац, значило би проширење узрочне везе на све пословне односе који су проистекли или могли проистећи, а везано за уговор између АТП „Војводина“ Н. Сад и Града. Па и по основу деликтне одговорности. Био би одговоран и другим мањинским акционарима за њихова потраживања, на пример, запосленима за њихове неисплаћене зараде. Био би одговоран, и на пример, закупцима пословних локала и свим повезаним субјектима (или са њима повезаним субјектима) који су из тог пословног односа на било који начин очекивали добит. Такво ширење узрочно-последичне везе је неприхватљиво, нарочито када се има у виду да се у конкретном случају ради о правном послу, који је полазна тачка за захтев за накнаду штете, а за који је несумњиво утврђено да је садржао недозвољен предмет и мотив уговорања и несавесно поступање у смислу циља и воље које је довело настанка правног посла. Па и ако говоримо о деликтној одговорности, те чињенице не могу бити занемарене. Странке у облигационоправним односима морају поштовати начело које се тиче поступања са дужном пажњом која се у правном промету захтева у одговарајућој врсти

облигационих односа. Ово важи не само за уговорнике, већ у ширем смислу и за тужиоца као заступника и власника већинског капитала једног од уговарача.

Сви други жалбени наводи везани за висину материјалне штете нису релевантни, код оваквог правног става о основу тужбеног захтева.

Правилан је закључак првостепеног суда у вези накнаде нематеријалне штете, за коју тужилац тврди да је настала услед целокупног правног посла, а која се са становишта тужиоца огледа у патњи и страху, чињеници да је против тужиоца покренут и кривични поступак, да су покренути и други поступци, те да је све то имало утицаја на емоционалну равнотежу тужиоца. Поред тога, тужилац сматра да је његов лични и пословни углед трпео услед свих тих догађања. Нема основа за досуду овакве штете, будући да је тужилац као пословни човек предузимао различите пословне подухвате. Пословни ризик у смислу пословног неуспеха је саставни део пословања, а када је конкретно реч о пословном односу АТП „Војводина“ Н. Сад и Града мора се имати у виду да и сам тужилац тврди да је до пропасти посла дошло услед кривице Града, дакле, није реч о томе да он није извршио своју уговорну обавезу, јер јесте (изградио је аутобуску станицу и тиме испунио своје уговорне обавезе), па према томе нема основа за закључак да је његов пословни углед трпео услед неизвршавања обавеза друге уговорне стране. Разлози за неуспелу приватизацију стоје на страни тужиоца, јер уговор није реализован из разлога неплаћања рата, а како је то већ образложено, за то је сам тужилац крив. Из наведених разлога, овај суд прихвата образложење првостепеног суда о непостојању основа за накнаду нематеријалне штете.

Оспоравајући одлуку о трошковима поступка, тужилац фактички спори сопствене трошкове којима је био изложен током овог поступка (пре свега трошкове вештачења), будући да је захтев одбијен из разлога који су истакнути већ у одговору на тужбу. Начин који је вођен поступак и економичност везана за трошкове истог нису у домену одлучивања овог суда, али жалбени аргументи с тим у вези не утичу на околност да други учесник у поступку не оствари право на трошкове, поготово због тога што је у одговору оспорио своју пасивну легитимацију.

На основу свега изнетог, применом чл. 390 ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа-судија,

Шалић Душица, ср

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ
Посл. Бр. П-249/2011
Дана, 09.11.2018.

ТУЖИЛАЦ - ДЕВИЋ ИЛИЈА, БЕОГРАД, ВИЛЕ РАВИЈОЈЛЕ 9
ТУЖЕНИ - ГРАД НОВИ САД, НОВИ САД

УПОЗОРЕЊЕ О ПЛАЋАЊУ СУДСКЕ ТАКСЕ

Позива се таксени обвезник ДЕВИЋ ИЛИЈА, БЕОГРАД, ВИЛЕ РАВИЈОЈЛЕ 9 да у року од 8 дана од дана пријема овог упозорења плати Такса за одлуку другостепеног суда по жалби на пресуду у укупном износу од 97,500.00 динара.

Горњи износ уплатити у корист рачуна број 840-29598845-12 ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ, по моделу 97 са позивом на број 51-026-00249-2011-004 код Управе за јавна плаћања НОВИ САД, а потом у овом року доставити суду доказ о извршеној уплати.

У налогу за уплату дужни сте да назначите пословни број предмета суда по којем вршите уплату у пољу сврха уплате.

Подносилац

